

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Maahanmuuttajaopiskelijoiden suomen kielen oppimismotivaatio ammatillisessa koulutuksessa

Pro gradu -tutkielma
Madalina Narcisa Frunza
Helsingin yliopisto
Suomen kieli ja kulttuuri
Marraskuu 2020

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Tiedekunta – Fakultet – Faculty Humanistinen tiedekunta		Koulutusohjelma – Utbildningsprogram – Degree Programme Suomen kielen ja suomalais-ugrialaisten kielten ja kulttuurien maisteriohjelma	
Opintosuunta – Studieriktning – Study Track Suomen kieli ja kulttuuri			
Tekijä – Författare – Author Madalina Narcisa Frunza			
Työn nimi – Arbetets titel – Title Maahanmuuttajaopiskelijoiden suomen kielen oppimismotivaatio ammatillisessa koulutuksessa			
Työn laji – Arbetets art – Level Pro gradu -tutkielma		Aika – Datum – Month and year Marraskuu 2020	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages 44 sivua + 2 liitesivua
Tiivistelmä – Referat – Abstract			
<p>Tutkin tutkielmassani ammatillisessa koulutuksessa kiinteistöpalvelualan maahanmuuttajaopiskelijoiden suomen kielen oppimismotivaatiota. Tutkimukseni perustuu haastatteluaineistoon. Haastateltavina on viisi kiinteistöhoitajan ammatillista koulutusta käyvää maahanmuuttajataustaista opiskelijaa. Aihe on ajankohtainen, sillä maahanmuutto Suomeen on lisääntynyt huomattavan paljon, ja täten myös ammattikoulutuksissa opiskelevien maahanmuuttajien määrä lisääntyy tulevina vuosina.</p> <p>Tässä tutkimuksessa pyrin löytämään vastauksen kolmeen kysymykseen: millainen on maahanmuuttajaopiskelijoiden suomen kielen oppimismotivaatio ammatillisessa koulutuksessa; millaisia ovat maahanmuuttajaopiskelijoiden näkemykset siitä, miten opiskelun haasteet ja onnistumiset ovat vaikuttaneet heidän suomen kielen opiskelumotivaatioonsa ja miten suomen kielitaito vaikuttaa työllistymiseen. Tutkimusaineisto kerättiin viiden suomi toisena kielenä -maahanmuuttajaopiskelijan yksilöhaastatteluilla ja aineisto litteroitiin kirjalliseen muotoon ja käsiteltiin laadullisen sisällönanalyysin menetelmin. Haastattelemani maahanmuuttajaopiskelijat kuvasivat kokemuksiaan ja näkemyksiään suomi toisena kielenä -opiskelusta ammatillisessa koulutuksessa.</p> <p>Tutkimukseni osoittaa, että ammatillisessa koulutuksessa aikuisen maahanmuuttajataustaisen opiskelijan tilanne on usein hyvin vaikea, sillä hän tarvitsee tukea esimerkiksi tilanteessa, jossa käytetään paljon monimutkaisia ammatillisia termejä. Siitä huolimatta haastattelemani maahanmuuttajaopiskelijoiden omat kokemukset ja näkemykset suomen kielen opiskelusta-ammattikoulutuksessa ovat positiivisia. Suomen kielen oppimismotivaatioon vaikuttavat keskeiset tekijät ovat muun muassa opiskelijoiden kiinnostus opiskeltavaan alaan, oppimisen tyytyväisyys ja merkityksellisyys, työllistyminen sekä sosiaalinen ympäristö. Haastateltavat olivat sekä integratiivisesti että instrumentaalisesti motivoituneita suomen kielenoppimiseen. Osalla haastatteluista oli tarkka jatko-opiskelusuunnitelma kun taas osa heistä aikoi päästä heti töihin ammattikoulutuksen päätyttyä.</p> <p>Tässä tutkielmassa haastattelemani maahanmuuttajataustaiset opiskelijat olivat erittäin motivoituneita suomen kielen oppimiseen, sillä tulevaisuudessa hyvä suomen kielen taito tulee helpottamaan heidän työllistymistään ja integroitumistaan suomalaiseen yhteiskuntaan.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords suomi toisena kielenä, kielen oppiminen, motivaatio, ammatillinen kielitaito, työssäoppiminen			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Helsingin yliopiston kirjasto, keskustakampuksen Kaisa-kirjasto			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

Sisällys

1	JOHDANTO	1
2	MAAHANMUUTTAJAOPISKELIJAT JA SUOMI TOISENA KIELENÄ - OPETUS AMMATILISESSA KOULUTUKSESSA	3
	2.1 Maahanmuuttajaopiskelijat ammatillisessa koulutuksessa.....	3
	2.2 Puhtaus- ja kiinteistöpalveluala. Kiinteistönhoidon osaamisala maahanmuuttajille.....	4
	2.3 Suomi toisena kielenä -opetus ammattikoulutuksessa.....	5
3	MOTIVAATIO	8
	3.1 Motivaatio käsitteenä. Ulkoinen ja sisäinen motivaatio	8
	3.2 Motivaatio kielen oppimisessa.....	9
4	AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA.....	12
5	AINEISTO JA MENETELMÄT	14
	5.1 Aineistonkeruu ja tutkimuksen toteuttaminen	14
	5.2 Tutkimuskysymykset	16
	5.3 Haastattelumenetelmät ja sisällönanalyysi	16
6	AINEISTON ANALYYSI.....	19
	6.1 Maahanmuuttajaopiskelijoiden suomen kielen oppimismotivaatio.....	19
	6.2 Maahanmuuttajaopiskelijoiden näkemykset siitä, miten opiskelun haasteet ja onnistumiset ovat vaikuttaneet heidän suomen kielen opiskelumotivaatioonsa.	25
	6.3. Suomen kielen oppimismotivaation vaikutus työllistymiseen.....	35
7	POHDINTA	39
	LÄHTEET	42
	LIITE 1	45
	LIITE 2	46

1 Johdanto

Tarkastelen tässä pro gradu -tutkielmassa maahanmuuttajaopiskelijoiden suomen kielen oppimismotivaatiota ammatillisessa koulutuksessa. Tutkielmassa keskityn viiden puhtaus- ja kiinteistöpalvelualalla opiskelevan aikuismaahanmuuttajan käsityksiin suomen kielen oppimismotivaation ammatillisessa koulutuksessa. Tutkimuskohderyhmäksi valittiin Vantaan ammattikoulun toisen vuoden maahanmuuttajaopiskelijat sen perusteella, että heillä on jo kokemuksia ja omia näkökulmia erityisesti suomen kielen oppimisesta ja sen vaikutuksesta työllistymiseen. Haastateltavat ovat tulleet Suomeen erilaisista syistä ja he opiskelevat kiinteistöhoitajiksi.

Vantaan ammattiopistossa valmistetaan maahanmuuttajaopiskelijaa ammattiopintoihin tai opiskellaan tutkinnon osia. Tämän ammattikoulutuksen tärkein tavoite on antaa maahanmuuttajaopiskelijalle sekä riittävä suomen kielen taito että riittävät valmiudet, jotta hän voi opiskella suomenkielisiä ammatillisia perusopintoja ja valmistua tiettyyn ammattiin.

Tutkimukseni on kvalitatiivinen tutkimus ja aineistonkeruumenetelmänä tässä tutkimuksessa käytän puolistrukturoitua teemahaastattelua. Haastatteluihin osallistui viisi eri-ikäistä ammattiopistossa kiinteistöalaa opiskelevaa maahanmuuttajaopiskelijaa. Kaikki haastateltavat ovat eri-ikäisiä miehiä.

Motivaatiota on mahdollista tarkastella eri teorioiden avulla. Tässä tutkielmassa kielen oppimismotivaatiota tarkastelen Gardnerin ja Lambertin (1985) esittämän kielimotivaatioteorian pohjalta. He mainitsivat, että motivaatio nähdään integratiivisena ja instrumentaalisenä ilmiönä. Maahanmuuttajaopiskelijoiden suomen kielen opiskelumotivaatiota tarkastelen myös Ruohotien (1998) ja Peltosen & Ruohotien (1992) motivaatioteorian näkökulmasta.

Aihe on mielestäni ajankohtainen, sillä tilastotiedon mukaan viime vuosina maahanmuutto Suomeen on lisääntynyt huomattavan paljon, ja täten myös ammattikoulutuksissa heidän määrä lisääntyy tulevina vuosina (ks. luku 2.1).

Tutkin maahanmuuttajaopiskelijoiden suomen kielen oppimismotivaatiota jo kandidaatintutkielmassani, jolloin kohderyhmänäni koostui ammattikoulun eri alan eli palvelualan ensimmäisen vuoden maahanmuuttajaopiskelijoista. Tämän pro gradu - tutkielman maahanmuuttajaopiskelijat ovat suomen kielen taitoisia ja tottuneita sekä opiskeluun että työharjoitteluun, verrattuna ensimmäisen vuoden opiskelijoihin. Näin ollen aikomukseni on viedä tätä aihetta hieman pidemmälle. Maahanmuuttajaopiskelijoiden omien kokemusten ja ajatusten suomen kielen oppimisesta selvittäminen on päätavoite tässä tutkielmassa.

Kiinnostuin aiheesta, sillä olen työskennellyt useamman vuoden ajan suomi toisena kielenä -opettajana ammatillisessa koulutuksessa Vantaalla opettaen aikuisia maahanmuuttajia. Minusta on erittäin merkittävää olla tietoinen maahanmuuttajaopiskelijoiden näkemyksistä ja kokemuksista suomen kielen oppimisesta ja sen merkityksestä, sillä tämä vaikuttaa keskeisesti heidän työllistymiseensä ja ylipäättään koko heidän elämään Suomessa.

Tutkimukseni jakautuu seitsemään päälukuun. Johdannossa olen selvittänyt tutkielmani taustaa. Luvussa 2 esittelen suomi toisena kielenä -opetusta ammatillisessa koulutuksessa, teoreettinen viitekehys luvussa 3 ja luvussa 4 käsittelen aikaisempia tutkimuksia. Luvussa 5 kuvaan tutkimuksen aineistoa ja menetelmiä ja luku 6 keskittyy varsinaiseen aineistoanalyysiin. Luvussa 7 esittelen tehdyt johtopäätökset ja pohdinta. Samassa luvussa esittelen myös tutkimuksen etenemistä. Tutkielmaan on liitetty myös haastattelurunko ja muut liitteet.

2 Maahanmuuttajaopiskelijat ja suomi toisena kielenä -opetus ammatillisessa koulutuksessa

Alla olevassa luvussa kuvaan maahanmuuttajaopiskelijoiden ammattikoulua. Koska tutkimukseni haastateltavina ovat Puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan aikuismaahanmuuttajaopiskelijoita esittelen myös tämän alan toimintaa. Lopuksi esittelen suomi toisena kielenä -opetuksen tehtäviä.

2.1 Maahanmuuttajaopiskelijat ammatillisessa koulutuksessa

Maahanmuuttajaopiskelijat suomalaisessa ammatillisessa koulutuksessa on hyvin ajankohtainen aihe, sillä on huomattu, että viime aikoina vieraskielisten opiskelijoiden osuus ammattikoulutuksessa on kasvanut huomattavasti. Tutkimuksen mukaan vuonna 2015 ammatillisessa koulutuksessa oli 24 598 vieraskielistä opiskelijaa ja on oletettu, että viime vuosina suurin osa saapuneista Suomeen jäävistä maahanmuuttajanuorista sijoittuu varsinkin ammatilliseen koulutukseen. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017, 30.)

Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden koulutus ja myös ammatillinen koulutus laajeni varsinkin 1900-luvulla, ja laajeneminen jatkuu edelleenkin. Kuten edellä tuli esille, laajenemisen syiksi on todettu maahanmuuton lisääntyminen, mutta erityisesti maahanmuuttajataustaisten hakeutuminen kielikouluun tai ammatilliseen koulutukseen heti peruskoulun jälkeen. Ammatilliseen koulutukseen on mahdollista osallistua myös ilman kotoutumiskoulutusta, mutta silti suomen kielen taidon täytyy olla riittävä, jotta maahanmuuttajaopiskelijat selviäsivät opinnoissa. (Aunola 2004:10.)

Maahanmuuttajaopiskelijoiden oli yleensä vaikea tai jopa mahdotonta ymmärtää, että suomalaisessa ammatillisessa oppilaitoksessa ensi kädessä opiskelija itse on vastuussa menestyksestään. Lisäksi heillä on muitakin ongelmia, esimerkiksi yleisesti ottaen heikot valmiudet opiskella toisen asteen oppilaitoksessa. Esimerkiksi tekniikan alan ammattikoulun opiskelijalta vaaditaan tietynasteista matematiikan, fysiikan ja kemian tuntemusta. (Rantala 2010: 103 – 104.) Siitä huolimatta motivoituneilla opiskelijoilla on kuitenkin korkeampi halu opiskella ja ymmärtää sekä toisistaan että opettajansa.

Lyhyesti sanottuna ammattikoulun opintojen tavoite on antaa maahanmuuttajaopiskelijalle riittävät valmiudet ja toisaalta riittävä suomen kielitaito, jotta hän voi opiskella suomenkielisiä ammatillisia perusopintoja ja samalla valmistua ammattiin. Ammatilliseen koulutukseen voi hakea ympäri vuoden jatkuvan haun kautta.

2.2 Puhtaus- ja kiinteistöpalveluala. Kiinteistönhoidon osaamisala maahanmuuttajille

Tutkimukseni haastateltavat ovat Puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan toisen vuoden maahanmuuttajaopiskelijoita. Kielivaatimuksena tälle alalle on Kielitaidon tasojen kuvausasteikon tasoa A2.2.

Eurooppalaisen viitekehyksen mukaan opiskelijan A2.2-tasoa tarkoittaa sitä, että kielenoppija pystyy *yleensä tunnistamaan ympärillään käytävän keskustelun aiheen*. On oletettavaa, että päästyään tälle taitotasolle kielenoppija voi osallistua rutiininomaisiin keskusteluihin erilaisista asioista, kuten itselleen tärkeistä seikoista. Opiskelija osaa myös *kirjoittaa hyvin lyhyen, yksinkertaisen kuvauksen tapahtumista, menneistä toimista ja henkilökohtaisista kokemuksista (lyhyet kirjeet, muistilaput, hakemukset, puhelinviestit*. Lisäksi kielenoppija osaa arkisen perussanaston ja rakenteet. (EVK.)

Näin ollen tämän koulutuksen hakijoiden kielitaitovaatimus on A 2.2 ja sen merkitys on tärkeä, sillä kiinteistöhoitajilta vaaditaan työssään sekä suullista että kirjallista ilmaisukykyä. Sitä edellytetään jo heti opiskelun alkuvaiheessa. Hakijoiden kielitaito on hyvin eritasoinen esimerkiksi arkikielen hallinta voi olla hyvä, mutta vaikeuksia syntyy nimenomaan kielikuvien ja käsitteiden ymmärtämisessä, mutta myös kirjoittamisessa. Jos kielitaito on pelkkää arkikieltä, ammattiin kuuluvan erityissanaston ymmärtäminen voi olla erittäin ongelmallista. Sen takia kielitaidon kartuttaminen opiskelun aikana on hyvin usein välttämätöntä. (Seppälä & Wilhelmsson 2010: 50.)

Koulu kestää enintään kaksi vuotta, jonka aikana opiskelijoiden tavoitteena on opiskella ammatillisia tutkinnon osia. Kaiken kaikkiaan ammatilliseen perustutkintoon kuuluu yhteensä 145 osaamispistettä. Itse asiassa ammattikoulutuksen perustutkintoon kuuluu muun muassa ammatillisia tutkinnon osia yhteensä 145 osaamispistettä.

Opetushallitus voi tutkinnon perusteissa kuitenkin määrätä, että edellä mainituista tutkinnon osista minimi 10 osaamispistettä ja maksimi 25 osaamispistettä voi olla yhteisten tutkinnon osien osa-alueita tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja edellyttäen, että tutkinnossa saavutetaan ammattikoulutuksesta määritellyt tavoitteet. (Opetushallitus.)

Näin ollen koulun aikana maahanmuuttajaopiskelijat suorittavat yksittäisiä tutkinnonosia, kuten esimerkiksi asiakaslähtöisen puhtaus- ja kiinteistöpalvelujen tuottaminen 15 osaamispistettä sekä kiinteistön yleishoito ja valvonta 30 osaamispistettä. Jos opiskelijalla on riittävästi osaamista, hän voi suorittaa muita kiinteistöpalvelujen perustutkinnon osia esimerkiksi kiinteistötekniisten järjestelmien hoitaminen 30 osaamispistettä, piha- ja ulkoalueiden hoitaminen 20 osaamispistettä jne. Maahanmuuttajaopiskelijoilla on myös jatko-opiskelumahdollisuuksia toisin sanoen he voivat opiskella saman alan tai jonkin toisen alan tutkinnon osia, voivat suorittaa koko perustutkinnon (kielitaitovaatimus on B1.1) tai vaikkapa opiskella oppisopimuksella.

Opintojen alkuvaiheessa jokaiselle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS), jonka avulla otetaan huomioon erilaisia omakohtaisia seikkoja, kuten aiempi osaaminen ja suunnitellaan osaamisen tarvetta ja miten voidaan saavuttaa sitä eri oppimisympäristöissä.

2.3 Suomi toisena kielenä -opetus ammattikoulutuksessa

Ammatillisessa koulutuksessa aikuismaahanmuuttajaopiskelijan tilanne on usein vaikeaa. Samaan aikaan, kun opiskelija opettelee vielä suomen kieltä, hänen pitää pystyä opiskelemaan tällä kielellä hyvinkin vaikeita asioita (Pitkänen 1998: 30). Juuri sen takia maahanmuuttajakoulutuksen alussa pidetään alkukartoitus, jossa määritellään opiskelijan lähtötaso kuten kielelliset, tiedolliset ja taidolliset valmiudet. Lisäksi selvitetään opiskelijan elämäntilanne, aikaisemmat opinnot ja työkokemus. Menetelminä voivat olla testit tai haastattelut. (Pitkänen 1998: 56.) Maahanmuuttajaopiskelijoiden kielitaidon kehittymistä tuetaan opintojen aikana.

Maahanmuuttajaopetuksen keskeiset sisältöalueet ovat suomen kielen taito ja ammatilliset valmiudet. Koulutuksen aikana opiskelijoilla on mahdollisuus saavuttaa arkielämässä, työelämän tehtävissä ja ammatillisessa koulutuksessa tarvittava kielitaito. (Pitkänen 1998:53.)

Itse asiassa suomi toisena kielenä-opetuksen sisältö on hyvin monipuolista. Erityisesti esille nousee ammattialan sanaston ja käsitteiden opiskelu, sillä ilman niiden hallintaa oppisisältöjen omaksuminen ja omaksutun tiedon osoittaminen on luonnollisesti hyvin hankalaa. Haasteellista on myös näiden sisältöjen opettaminen. (Aunola 2004: 52.) Lyhyesti sanottuna sanaston opettaminen ja oppiminen on hyvin tärkeä osa kielenopetusta ja sen oppimista. Juuri sen takia suomen kielen tunneilla opetetaan ja opiskellaan suomen kielen sanastoa systemaattisesti (Pollari & Koppinen 2011:148).

Suomenkielisille opiskelijoille tarkoitetut oppikirjat ovat yleensä liian vaikeita maahanmuuttajataustaisille. Heille suunnattua oppimateriaalia ei kuitenkaan ole vielä riittävästi saatavilla. Niinpä suomi toisena kielenä-opettajat joutuvat tekemään pääosan materiaalista itse tai yhteistyössä esimerkiksi ammattiaineen opettajan kanssa. Oppimateriaalin kokoaminen vaatii suomi toisena kielenä-opettajalta työtä ja luovuutta. (Pitkänen 1998: 21.) Näin ollen kiinteä yhteistyö suomen kielen ja ammattiaineiden opettajan välillä tukee opiskelijan menestymismahdollisuuksia (Aunola 2004: 82).

Suomi toisena kielenä -opiskelijalle opettajan pedagoginen asiantuntijuus ja asenne häntä kohtaan todellistuvat etenkin niillä tunneilla, joilla suomen kielen taidolla on merkitystä tavoitteiden saavuttamiselle. Jokaisen maahanmuuttajaopiskelijan suomi toisena kielenä-opettaja huolehtii siitä, että opiskelijalla on riittävästi kielellistä tukea prosessin aikana, esimerkiksi opiskelumateriaalin selkokielistettynä. (Pollari & Koppinen 2011: 105.)

Yleisesti ottaen ammatillisessa koulutuksessa maahanmuuttajaopiskelijat ovat huomattavan motivoituneita ja toisaalta he ovat suuntautuneita opiskelijoita tulevaan ammattiinsa. Opiskelun aikana suomen kieli voi olla erittäin vaikeaa, sillä opetuksessa ammatilliset opettajat eivät enää käytä selkosuomea. Sen lisäksi ammatillisessa koulutuksessa on paljon opettajia ja jokaisella on oma tyyli käyttää suomen kieltä. Sen takia monet maahanmuuttajaopiskelijat tarvitsevat lisäopetusta suomen kielessä, ainakin ensimmäisen opintovuoden aikana. (Pollari & Koppinen 2011: 90.)

On tärkeää, että opintojaan aloitteleva opiskelija antaa itselleen oikeuden tehdä vielä virheitä suomen kielessä. Kielitaito kehittyy kuitenkin joka päivä huomaamatta. Tärkeänä tukena tässä tilanteessa ovat opettajat: suomen kielen opettaja tarjoaa tukiopetusta ja ammatilliset opettajat hyväksyvät maahanmuuttajaopiskelijan vielä jatkuvasti kehittyvän suomen kielen taidon. (Pollari & Koppinen 2011: 92.)

3 Motivaatio

Tässä luvussa esittelen tutkielmani kannalta olennaista teoriaa. Aluksi kerron lyhyesti motivaation käsitteestä, minkä jälkeen siirryn esittelemään ulkoista ja sisäistä, integratiivista ja instrumentaalista motivaatiota teoriakirjallisuuden pohjalta. Lopuksi kuvaan suomen kielen oppimismotivaatiota.

3.1 Motivaatio käsitteenä. Ulkoinen ja sisäinen motivaatio

On tärkeä mainita, että motivaatio liittyy vahvasti sekä oppimiseen että sen etenemiseen. Voidaan sanoa, että ilman motivaatiota oppiminen jopa keskeytyy. Ruohotien mukaan (1998) motivaatio sana on alun perin johdettu latinalaisesta sanasta *movere*, joka merkitsee liikkumista. Motivaation kantasana on *motiivi*. Motiiveilla tarkoitetaan mikä tahansa henkilön sisäinen tai ulkoinen ilmiö (esimerkiksi syy, yllyke, palaute, aihe, tehtävä, palkkio jne.), joka vaikuttaa ehdottomasti yksilön motivoitumiseen. (Ruohotie:1998 36–37.)

Motivaatio jaetaan sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon. Tässä tutkimuksessa tarkastelen molempia motivaation osa-alueita suomen kielen opiskelun suhteen. Sisäisen motivaation tunnuspiirteisiin kuuluu sisäisesti periytyvä halu – tai ylipäättään sisäiset syyt käyttäytymiseen. Toisaalta ulkoiseen motivaatioon liittyy aina ympäristöstä johtuva motiivi. Se on siis ulkoisesti välittänyt joku muu kuin henkilö itse. Yleisesti sanoen, ulkoiset palkkiot voidaan luokitella lyhytaikaisiksi ja tarve niiden saamiseksi voi esiintyä hyvinkin monessa tilanteessa. (Peltonen & Ruohotie 1992: 19.) Tähän kuuluu muun muassa arvosana, palkka, ulkopuolinen tuki ja kannustus (Ruohotie 1998: 38). Sisäiset palkkiot ovat yleensä pitkäaikaisia ja usein motivaation lähde muuttuu pysyväksi. Tästä syystä sisäiset palkkiot ovat yleensä tehokkaampia kuin ulkoiset palkkiot. (Peltonen & Ruohotie 1992: 19.) Sisäiset palkkiot ovat subjektiivisia ja ne esiintyvät tunteiden muodossa. Tähän liittyy tyytyväisyys, työn ilo, itsenäisyys, itsensä toteuttamisen ja kehittämisen tarve. (Ruohotie 1998: 38).

Sisäinen motivaatio näkyy esimerkiksi siinä, että tiedolla on opiskelijalle henkilökohtainen merkitys. Huomionarvoista on se, että hän käyttää runsaasti aikaa opiskeluun. Sisäiselle motivoitumiselle on tyypillistä syväprosessointi ja usein asioiden holistinen hahmottaminen. Syväprosessointi tarkoittaa sitä, että opiskelija pohtii asioita usealta kannalta. Sisäinen motivaatio on merkki itseohjautuvuudesta. Ulkoiset palkinnot eivät enää toimi kannustimina. Rohkeus tarttua uusiin ja outoihin asioihin kasvaa, ja elinikäisen oppimisen valmiudet kehittyvät. Lisäksi opiskelijan ajattelu suuntautuu nimenomaan tulevaisuuteen. (Kauppila 2003: 45.) Sisäisten ja ulkoisten palkkioiden erottaminen ei ole aina helppoa.

Peltosen ja Ruohotien (1992) mukaan ammatillisissa koulutuksissa opiskelijat ohjautuivat enemmän ulkoisten odotusten ja hyötynäkökohtien mukaan. He mainitsivat kirjassaan seuraavasti:

Sisäisesti motivoituneet opiskelijat asettavat myös suurempia vaatimuksia ja odotuksia opetuksen sisällön ja opetusjärjestelyjen osalta. Koulutuksen suunnittelussa ja toteutuksessa tulisikin panna erityistä painoa erilaisten didaktisten periaatteiden soveltamiselle siten, että ne virittävät ja ylläpitävät sisäistä motivaatiota (innostusta). (Peltonen & Ruohotie 1992: 20.)

3.2 Motivaatio kielen oppimisessa

Gardnerin ja Lambertin teos *Attitudes and Motivation in Second-Language Learning* (1972) keskittyy erityisesti motivaation funkioon kielenoppimisessa. Gardnerin ja Lambertin (1972) mukaan kielenoppimismotivaatio jaetaan kahteen eri ryhmään: integratiiviseen ja instrumentaaliseen motivaatioon. Gardnerin ja Lambertin (1972) mielestä menestyksellinen kielenopiskelu vaatii nimenomaan integratiivista orientaatiota. Integratiivisessa motivaatiossa painottuvat sosiaaliset syyt kun toisaalta instrumentaalisisessa motivaatiossa keskeisiä ovat hyötynäkökulmat. Näin ollen integratiivinen motivaatio tarkoittaa samaa kuin sisäinen motivaatio ja samoin instrumentaalisisella motivaatiolla on sama merkitys kuin ulkoisella motivaatiolla. (Gardner & Lambert 1972: 3, 16.)

Kun puhutaan siis integratiivisesta motivaatiosta, opiskelija on ennen kaikkea erittäin kiinnostunut kohdekielestä, mutta myös sitä puhuvasta ryhmästä. Hän haluaa omaksua ryhmän käyttäytymistapoja tai jopa tulla kohderyhmän jäseneksi. Lyhyesti sanottuna kiinnostus uutta kieltä kohtaan on paljon enemmän kuin pelkkää kielellisten vastaavuuksien ulkoa opettelua. Tässä tapauksessa opiskelija haluaa omaksua kohdekielen puhujien kommunikointitavan ja kielenkäytön kokonaisvaltaisesti. (Gardner & Lambert 1972: 14.)

Gardnerin ja Lambertin (1972) mukaan, kielenoppija on integratiivisesti motivoitunut, silloin kun hän suhtautuu myönteisesti sekä uuden kielen opiskelemiseen että sitä ympäröivään kulttuuriin. Sitä vastoin kielenoppija on instrumentaalisesti motivoitunut, silloin kun hän kokee uuden kielen oppimisen apukeinona tulevaisuuden tavoitteen saavuttamiseksi, kuten esimerkiksi hyvän arvosanan, hyvän työpaikan tai korkean palkan saaminen. (Gardner & Lambert 1972: 14.)

Gardnerin (1985) mukaan motivaatioon kuuluu seuraavat tekijät: motivationaalinen voimakkuus, halu oppia uutta kieltä ja asenne uuden kielen oppimista kohtaan. Toisin sanoen motivaatio koostuu näistä kolmesta tekijästä, jotka kuuluvat yhteen. Gardner lisää, että erittäin motivoitunut henkilö ilmaisee nimenomaan näitä tekijöitä. (Gardner 1985: 53–56.)

Motivaatiotutkimuksen tärkeitä käsitteitä ovat kehittäneet myös Dörnyei ja Ryan (2015), joilta on tulossa uusi tuore tutkimus. Heidänkin mukaan motivaatio on tärkein tekijä uuden kielen oppimisessa, joten ilman motivaatiota opiskelija ei saavuta hyvää opetusta, joka takaa oppimista (Dörnyei & Ryan 2015: 72). On mielenkiintoista huomata, että toisin kuin aikaisemmissa tutkimuksissa, joissa puhutaan staattisista motivaationäkemyksistä, uudemmissa tutkimuksissa kyseessä on dynaaminen motivaatio. Tässä tilanteessa motivaatio nähdään niin sanottu oppijan kokemuksista ja henkilökohtaisista ominaisuuksista riippuvana tekijänä uuden kielen oppimisessa. (Dörnyei & Ryan 2015: 6–9.)

Tuoremmassa SLA (Second Language Assosiation) tutkimuksessa motivaation käsite on todettu kuitenkin riittämättömäksi. Esimerkiksi Norton (2000) on sitä mieltä, että instrumentaalinen ja integratiivinen motivaatio painottaa liikaa kielenoppijan omaa vastuuta jonka seurauksena hänen sosiaalinen identiteetti on jätetty syrjään.

Täten Norton (2000) uskoo, että *panostuksen* käsitteen kautta tutkijat pääsevät lähemmäs oppijan kokemusta. Käsitteen ajatus siitä, että silloin kun yksilö panostaa kielenoppimiseen hän samalla panostaa sekä ajassa että paikassa muuttuvaan identiteettiinsä. (Norton 2000: 10–11.) Norton mukaan panostuksen käsite voi auttaa tekijöitä ymmärtämään kielioppijan suhdetta kohdekieleen ja toisaalta selittää oppijan usein ambivalenttia haluaan oppia toista kieltä ja harjoitella sitä.

Opiskelijoiden motivoituminen on yksi hankalimmista asioista kielten opetuksessa. Motivaatiota voidaan rakentaa ja siihen on mahdollista vaikuttaa myös opiskelun aikana. Jokainen oppija ja opetusryhmä ovat todella erilaisia, joten opetus on muotoiltava joka ikiseen opetustilanteeseen sopivaksi. Näin ollen opetuksen aikana motivaatio syntyy automaattisesti, silloin kun opetus lähtee opiskelijoiden tasolta. (Vuorinen 2001: 23.)

4 Aikaisempia tutkimuksia

Tässä luvussa kuvailen aikaisempia tutkimuksia, joissa on käsitelty maahanmuuttajaopiskelijoiden suomen kielen oppimismotivaatiota. Maiju Partanen (2012) on tutkinut pro gradu -tutkielmassaan siivousalan maahanmuuttajien näkemykset ja kokemukset suomen kielen oppimisestaan ja kielellisestä toiminnastaan sisääntulotyössä. Tässä tutkimuksessa haastateltavina ovat viisi maahanmuuttajaa, jotka työskentelevät siivousalalla. On mielenkiintoista huomata, että Partasen (2012) tutkimukseen osallistujilla maahanmuuttajilla ei alkuun ollut motivaatiota opiskella suomen kieltä, sillä he eivät kokeneet tarvitsevansa sitä mihinkään. Matkan varrella haastateltavat huomasivat kuitenkin, että suomen kielen osaaminen on tärkeää työssä ja toivoivat oppia suomea. Tutkimus tarkastelee myös työyhteisön roolia suomen kielen oppimisessa.

Näin ollen Partasen (2012) pro-gradun tutkielman tulokset näyttävät selkeästi, että suomen kielen taito on välttämätöntä. Toisin sanoen hyvä suomen kielen taito avaa ovet sekä työelämään että jatko-opintoihin ja suomalaisiin yhteisöihin. Kaikkien haastateltavien mielestä suomen kielen oppiminen on erittäin tärkeää työllistymiseen ja työskentelemiseen.

Myöhemmin Maiju Strömmer (2017) on tarkastellut väitöskirjassaan maahanmuuttajien suomen kielen oppimista siivoustyössä. Hän on tutkinut myös tekijöitä, jotka edesauttavat tai rajoittavat kielenoppimisen investoimista työssä.

Strömmer on tutkimuksensa tulosten perusteella esittänyt, että oppija itse ja häntä ympäröivä työpaikka ja työyhteisö ovat keskeisessä asemassa suomen kielen oppimisen kannalta. Hänen tutkimuksesta käy selkeästi ilmi, että työyhteisön jäsenet tai vaikkapa henkinen tuki voivat esimerkiksi tarjota tärkeitä mahdollisuuksia suomen kielen oppimiseen. Kielenoppimiseen vaikuttaa myös millaisia suunnitelma työntekijällä on elämälleen. Strömmerin tutkimus osoittaa myös sen, että maahanmuuttajaopiskelijoiden oman äidinkielen kaverit voivat tukea heitä suomen kielen oppimisessa, sillä kavereiden kanssa voi aina keskustella omalla kielellä suomen kieleen liittyvistä ongelmista.

Samoin kuin minun haastattelemi maahanmuuttajaopiskelijat, Strömmerinkin informantit työskentelevät erilaisissa työolosuhteissa, joista ilmenee, että heidän kielitaitonsa jää useinkin näkymättömäksi, kuten siivoojan tehtävässä.

Tiivistäen Strömmerin osoittaa väitöskirjassaan, että ammatillisen pätevöitymisen ja toisaalta ammatillisen kielitaidon opiskelun yhdistäminen voi olla motivoivaa muun muassa oppisopimuskoulutuksessa.

Myös Susanna Alatalo (2005) on tarkastellut opiskelijoiden suomen kielen oppimismotivaatiota. Hänen tutkielmansa kuuluu suomi toisena ja vieraana kielenä -alaan ja tutkimuksen päätarkoituksena on ottaa selvää, miten motivaatiotekijät ovat vaikuttaneet informanttien suomen kielen opintojen aloittamiseen. Tutkimuksen tuloksia on analysoitu kvalitatiivisia menetelmiä käyttämällä, sillä näiden menetelmien avulla tutkittavia ilmiöitä on mahdollista nähdä uudessa valossa. Susanna Alatalo on tutkimuksensa tulosten perusteella esittänyt, että informantit ovat sekä integratiivisesti että instrumentaalisesti motivoituneita. Toisin sanoen kaikki oppijat antoivat kaikkensa opintojensa eteen.

Mona Ahonen (2019) on tutkimuksessaan tuonut esille maahanmuuttajaopiskelijoiden suomen kielen oppimisvaikeuksia. Hänenkin tutkimuksensa suurin osa informanteista väittää, että suomen kieltä on osattava, jos tulevaisuuden suunnitelmiin kuuluu asuminen Suomessa. Lisäksi he kertoivat siitä, että suomen kieli on tämän maan kieli ja ilman sitä eläminen on tosi vaikeaa Suomessa. Toisin sanoen suurin osa haastateltavista on sitä mieltä, että suomen kielen osaaminen on erittäin tärkeä jokapäiväisen asioimisen hyödyntämiseksi.

On mielenkiintoista huomata, että Ahosen (2019) tutkimuksen tulokset voi hyväksikäyttää muun muassa suomi toisena kielenä- opetuksen suunnittelun ja kehittämisen yhteydessä. Näin ollen suomi toisena kielenä -opetuksessa otetaan huomioon esimerkiksi, mitkä kielen osa-alueet todetaan vaikeaksi ja samalla mitä didaktisia menetelmiä pitäisi hyödyntää, jotta niitä ymmärrettäisiin helpommin.

5 Aineisto ja menetelmät

Tässä luvussa kerron miten olen kerännyt ja toteuttanut tutkimusaineistoni. Kerron myös tutkimukseni haastateltavista ja esittelen heidän taustatietojaan, mutta yksittäisten haastateltavien anonymiteetin säilyttäen. Seuraavaksi esittelen tutkimukseni kysymyksiä, jonka jälkeen kuvaan tutkimuksen haastattelumenetelmää ja sisällönanalyysiiä.

5.1 Aineistonkeruu ja tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimusaineistoni koostuu yhden Vantaalla sijaitsevan ammattiopiston maahanmuuttajaopiskelijoiden antamista vastauksista. Selvittääkseni, millainen on aikuismaahanmuuttajaopiskelijoiden suomen kielen oppimismotivaatio, olen haastatellut viittä 29–46 vuotiasta maahanmuuttajaopiskelijaa.

Hirsijärven ja Hurmeen (2000) mukaan haastateltavien määrä riippuu aina tutkimuksen tarkoituksesta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa puhutaan yleensä otoksen sijasta harkinnanvaraisesta näytteestä. Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa pyritään tilastollisten yleistysten sijasta ymmärtämään jotakin tapahtumaa syvällisemmin. Sen avulla voi saada tietoa paikallisesta ilmiöstä tai on mahdollista etsiä uusia teoreettisia näkökulmia sekä tapahtumiin että ilmiöihin. Näin ollen merkittävää tietoa tutkittavasta aiheesta voi saada haastattelemalla vain muutamaa henkilöä. (Hirsijärvi & Hurme 2000: 58–59.)

Kaikki haastateltavat olivat toisilleen ainakin jollain lailla tuttuja, sillä he opiskelivat kiinteistöhoitajiksi ja kaikilla on monikielinen tausta. Jokaisilla haastateltavilla on siis eri äidinkieli, jonka lisäksi osa heistä puhuu esimerkiksi englantia ja ranskaa. Suurin osa heistä on tullut Euroopan ulkopuolelta ja he ovat pakolaistaustaisia henkilöitä. Kaikki haastateltavat ovat aikuisia miehiä ja heillä on erilaiset koulutus- ja työtaustat. Yleisesti ottaen koulutustausta lähtömaassa on erittäin heikko tai puuttuu lähes kokonaan. Lisäksi haastateltavien sopeutuminen suomalaiseen oppimiskulttuuriin on todella haasteellista, sillä koulutusjärjestelmä lähtömaasta eroaa hyvin paljon Suomen koulujärjestelmästä.

Tässä tutkimuksessa haastateltavien nimet ovat muutettu yksityisyyden takia. Epäolennaisiin asioihin kuten kotimaahan ja äidinkieleen ei viitata. Näin ollen haastateltavista käytetään peitenimiä Alex, Demi, Kemi, Matti ja Stefi.

Alex

Haastateltavista nuorin on Alex jolla on aiempaa koulutusta ja työkokemusta. Ennen tuloaan Suomeen Alex on valmistunut kotimaansa ammattikoulusta jonka jälkeen hän on tehnyt töitä kotimaassaan. Kiinteistöhoitajaksi valmistumisen jälkeen hän haluaa jäädä työskentelemään Suomeen. Alex haluaisi hakeutua myöhemmin korkeakoulutukseen.

Demi

Demi on korkeasti koulutettu mies, jolla on työkokemusta kotimaassaan. Suomessa hänelle tuli selväksi, ettei töissä ole mahdollista pärjätä englannin kielellä vaan pitäisi osata suomen kieltä. Samalla hän päätti vaihtaa ammatinsakin. Demi haluaa jäädä Suomeen valmistumisensa jälkeen ja työllistyä omalle koulutuslalleen. Hänkin haluaisi päästä opiskelemaan ammattikorkeakoulutukseen.

Kemi

Kemi on suorittanut kotimaassaan rakennus-alan tutkinnon ja työskennellyt yli kymmenen vuotta rakennusalalla. Puolen vuoden kuluttua Suomeen muutosta Kemi pääsi töihin postiin. Hän haluaa oppia suomen kieltä hyvin, että pystyisi työskentelemään Suomessa kiinteistöhoitajana.

Matti ja Stefi

Matti ja Stefi eivät ole koskaan käyneet koulua ennen tuloa Suomeen. Kotimaissaan he työskentelivät maanviljelijöinä. Suomessa Matti on käynyt koulua neljä vuotta ja Stefi viisi vuotta. Oltuaan noin vuoden Suomessa he pääsivät kesätöihin siivousfirmaan. Molemmat haluavat aloittaa työnteon kiinteistöhoitajina heti koulun jälkeen.

Lähes kaikilla haastateltavilla on samansuuntaiset uratavoitteet ja he opiskelevat samassa ammattiopilaitoksessa. Haastateltaviksi valittiin sellaisia maahanmuuttajaopiskelijoita, jotka ovat asuneet Suomessa vähintään kolme vuotta, ja joilla on tutkimuskysymyksiin vastaamiseen tarpeeksi hyvä suomen kielen taito. Näin ollen haastattelemani

maahanmuuttajaopiskelijoiden suomen kielitaito oli riittävä, jotta keskustelut sujuisivat paremmin, joten kielellistä tukea ei melkein ollenkaan tarvittu haastattelun aikana.

Haastattelut toteutin yksilöhaastatteluina, joissa keskustelut olivat vapautuneita ja luontevia. Haastattelun alkuvaiheessa pyysin haastateltavia olemaan rehellisiä ja rohkeita kertomaan omasta oppimiskokemuksestaan. Haastattelut tapahtuivat haastateltavien ammattiopilaitoksessa helmikuu-maaliskuu välisenä aikana. Haastattelut tehtiin maahanmuuttajaopiskelijoiden koulupäivien aikana ja kestivät 30 minuutista melkein 80 minuuttiin riippuen haastateltavasta. Kaikki haastattelut nauhoitin puhelimen nauhurilla. Tutkimus oli helppo toteuttaa, sillä olen toiminut haastateltavien suomi toisena kielenä-opettajana, joten täytyy sanoa, että kaikki haastateltavat osallistuivat mielellään haastatteluun ja he olivat tutkimukseni aiheesta todella kiinnostuneita. Sen lisäksi haastateltavat halusivat tarjota apua työni tekemiseen, jakamalla omia kokemuksia ja ajatuksia ammattikoulussa opiskelusta.

5.2 Tutkimuskysymykset

Pro gradu -tutkielmani päätavoitteena on selvittää maahanmuuttajaopiskelijoiden kokemuksia ja näkemyksiä suomen kielen oppimismotivaatiosta ja vastata seuraaviin kolmeen kysymyksiin:

1. Millainen on maahanmuuttajaopiskelijoiden suomen kielen oppimismotivaatio ammatillisessa koulutuksessa?
2. Millaisia ovat maahanmuuttajaopiskelijoiden näkemykset siitä, miten opiskelun haasteet ja onnistumiset ovat vaikuttaneet heidän suomen kielen opiskelumotivaatioonsa?
3. Miten suomen kielen osaaminen (suomen kielitaito) vaikuttaa haastateltavien mielestä työllistymiseen?

5.3 Haastattelumenetelmät ja sisällönanalyysi

Pro gradu -tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Aineistonkeruumenetelmänä käytän puolistrukturoitua temahaastattelua, joka tarkoittaa

sitä, että haastatteluun liittyvä aspekti, aihepiirit ja teema-alueet ovat kaikille haastateltaville sama. Haastateltava saa vastata vapaasti omin sanoin kaikkiin haastattelun kysymyksiin. (Hirsjärvi & Hurme 2000: 48.)

Yksinkertaisin tapa määritellä haastattelu on nimetä sen keskusteluksi, jolla on ennalta määritelty tarkoitus. Kuitenkin haastattelu eroaa tavallisessa keskustelussa siinä, että se tähtää informaation keräämiseen ja haastattelu tapahtuu lähinnä haastattelijan ehdoilla tai ainakin hänen johdolla. (Hirsjärven & Hurme 2000: 42–43)

Hirsjärven ja Hurmeen (2000) mukaan haastattelututkimuksen tarkoituksena on ennen kaikkea saada kuva haastateltavan kokemuksista, ajatuksista ja tunteista. Koska haastattelu on hyvin joustava menetelmä, se sopii hyvin erilaisiin tutkimustarkoituksiin. Haastattelussa tutkija on suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Itse asiassa haastattelu on vuorovaikutusta, jossa molemmat osapuolet vaikuttavat toisiinsa. Kiinnostukseni kohteena ovat haastateltavien kokemukset ja ajatukset, ja siksi haastattelu oliärkevin metodi aineiston keräämiseen. Haastattelu on yksinkertaisin ja tehokkain metodi, silloin kun ollaan kiinnostuneita henkilön ajatuksista ja mielipiteistä. Haastattelu on toimiva metodi myös silloin, kun kysymyksessä on vähän kartoitettu aihe ja tutkijan on vaikea tietää etukäteen vastausten suuntia. (Hirsjärvi & Hurme 2000: 33–35.)

Tämän tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi valitsin teemahaastattelun myös sen takia, että haastattelun kysymykset on mahdollista muokata niin, että kaikki haastateltavat, jopa ne joiden suomen kielen taito on vielä heikko, ymmärtävät ne (ks. Liite 1).

On merkityksellistä mainita, että yleensä jo ensikontaktissa on kerrottava haastateltavalle esimerkiksi se, miksi juuri hänet on valittu haastateltavaksi ja selvitettävä hänelle tutkimusta suorittava laitos sekä tutkimuksen tarkoitus. On hyvä ilmoittaa haastateltavalle myös siitä, kuinka paljon aikaa hänen pitäisi varata haastatteluun sekä tarvittaessa haastatteluluvasta. Vapaamuotoinen keskustelu ennen haastattelua helpottaa haastateltavan siirtymistä outoon ja uuteen rooliin, joka vaatii häneltä sellaista käyttäytymistä, johon hän ei ole ehkä tottunut. (Eskola & Suoranta 2014: 93–94.)

Edellä mainituista syistä johtuen, olen kertonut tutkimukseni tarkoituksesta ja samalla varmistanut, että haastateltavat ovat suostuneet haastatteluun ja ovat tietoisia aineiston käytöstä tutkimustarkoituksessa (ks. Liite 2). Ennen haastattelua kerroin selkeästi

haastateltaville myös siitä, että henkilöiden anonymiteetin säilyminen on tärkeä osa tutkimusta, vaikka haastateltavat eivät vaikuttaneet pitävän anonymiteettiä erityisen tärkeänä. Koska haastateltavia oli vain vähän, haastattelu toteutettiin yksilöhaastatteluna, sillä halusin saada mahdollisimman paljon tietoa tutkittavasta aiheesta.

Tallensin kaikki haastattelut, sitten tallenteet litteroitiin heti haastattelun jälkeen. Hirsjärven ja Hurmeen (2010) mukaan haastattelun laadun parantamiseksi, litteroiminen tehdään niin pikaisesti kuin mahdollista, erityisesti jos tutkija itse sekä haastattelee että litteroi (Hirsjärvi & Hurme: 2010, 185).

Tuomen ja Sarajärven (2004) mukaan laadullisessa tutkimuksessa kuvataan ilmiötä. Analyysin merkitys on luoda nimenomaan sanallinen ja selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Tutkimukseni aineisto on analysoitu sisällönanalyysin avulla, jolla pyritään järjestämään aineisto selkeään muotoon kadottamatta sen sisältämä informaatiota. Laadullisen aineiston analysoinnin tarkoituksena on informaatioarvon lisääminen, sillä hajanaisesta aineistosta pyritään luomaan selkeää ja yhtenäistä informaatiota. (Tuomi & Sarajärvi 2004:107–108.)

6 Aineiston analyysi

Tässä luvussa tarkastelen suomen kielen oppimismotivaatiota maahanmuuttajaopiskelijoiden omien kokemusten ja näkemysten valossa. Alaluvuissa vastaan tutkimuskysymyksiini toisin sanoen esitän tärkeimpien tutkimustulosteni haastateltavien ajatuksia ja kokemuksia suomen kielen oppimisesta.

6.1 Maahanmuuttajaopiskelijoiden suomen kielen oppimismotivaatio

Haastattelussa kävi selkeästi ilmi, että lähes kaikki haastateltavat olivat motivoituneita opiskelemaan sekä suomen kieltä että ammattia, josta he olivat erittäin kiinnostuneita. Sisäiset syyt, kuten kiinnostus ja halu oppia uusia asioita, motivoivat näitä opiskelijoita. Ruohotien (1998) mukaan opiskelijat, joiden oppimistulokset vastaavat heidän odotuksiaan, näkevät syyt yleensä sisäisinä ja suhteellisen pysyvistä tekijöistä esimerkiksi omista kyvyistä johtuvina (Ruohotie 1998: 63–64).

Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessäni tarkastelin millainen on ammatillisen koulutuksen maahanmuuttajaopiskelijoiden kielenoppimismotivaatio opintojen aikana. Haastattelujen osallistujat saivat kertoa omin sanoin ammattikoulutuksen opetuksesta. Tarkensin vastauksia kysymällä opiskelusta toisin sanoen, miltä opiskelu tuntuu ja millaista on opiskella ammatillisessa koulutuksessa. Kysyin myös kuinka paljon aikaa on käytetty suomen kielen opiskeluun koulun ulkopuolella.

Kysyttäessä miksi he ovat valinneet opiskelun ammatillisessa koulutuksessa, melkein kaikki haastateltavat kertoivat, että heidän edellinen ammatti ei ole suoraan siirrettävissä Suomen työmarkkinoille. Näin ollen maahanmuuttajan täytyy valita itselleen uusi ammatti. Kuten esimerkeistä 1, 2, 3 ja 4 näkyy, haastateltavat pääsivät opiskelemaan haluamalleen alalle.

- (1) Minulla on ammatti, mutta ei sovi täällä, Suomessa. Siksi mua kiinnostaa opiskella uusi ammatti, kiinteistöhoitajaksi. (Alex)
- (2) Se ammatti sopii minulle, haluan opiskella koko paketti ja sitten mennä töihin. (Matti)

- (3) Maassani olin rakennusmies, mutta täällä en löytänyt työtä. Suomessa on erilainen systeemi, erilaisia sääntöjä. Päätin vaihtaa ammatti ja onneksi onnistuin. (Kemi)
- (4) Minulla on hyvä ammatti, mutta tiedän, että se ei sovi täällä. Aina kotona mä tykkäsin korjata kun joku meni rikki, mä opin isältä. Siksi ajattelin, että tämä koulu eli ammatti haluan oppia. Ei ole helppo, mutta se on mun päätös valmistaa koulu. (Demi)

Haastateltavat toivat esiin näkökulmia siitä, että oma aikaisempi asema lähtömaassa vaikuttaa hyvin paljon oppimismotivaatioon. Esimerkiksi haastateltavien joukosta, Matti ja Stefi (5 ja 6) olivat erittäin tyytyväisiä siihen, että heillä on mahdollisuus opiskella ammatillisessa koulutuksessa täällä Suomessa. Aikaisemmin omassa maassa asuessaan valitettavasti ei ollut mahdollista mennä kouluun.

- (5) Minä olen tosi tyytyväinen, että nyt voin tulla kouluun ja opiskelen ammattia. Minun maassani ei ollut mahdollista koskaan mennä kouluun rahan takia. Siksi koulu oli tosi vaikea minulle, mutta opiskelin paljon koska haluan mennä töihin. (Matti)
- (6) Nyt olen onnekas, että olen koulussa ja opiskelen ammatti. Kun olin lapsi minä olin töissä koko ajan eikä koulussa, ja nyt ymmärrän että koulu on tärkeä elämässä. (Stefi)

Useimpien haastateltavien mielestä on hyvä muistaa, että myös aikuisena voi aina valita uuden ammatin. Esimerkiksi Kemille tuli yllätyksenä, kun ymmärsi, että Suomessa ihmiset voivat vaihtaa ammattia, vaikka ovat 50 vuotiaita. Samalla hän mainitsi, että puhtaus- ja kiinteistöpalveluala vaikutti täydelliseltä, koska työntekijöinä on mahdollista työskennellä hyvin monipuolisesti erilaisissa työtehtävissä. Myös Stefi on samaa mieltä kiinteistöpalvelualan työskentelystä. Seuraavasti Matti sanoi, että kaksi vuotta sitten hän muutti Helsinkiin ja halusi päästä opiskelemaan kiinnostavaa alaa Helsingissä, joten tämän ammattikoulutuksen ohjelma vaikutti täysin sopivalta vaihtoehdolta.

- (7) Suomessa ihmiset vaihtavat ammatti vaikka on 50 vuotta. Mun maassa on erilainen kulttuuri, jos joku tekee näin tarkoittaa että ei halua tehdä työtä. Ei ole hyvä, koska minä ajattelen, että ihminen pitää tehdä ihan mitä halua. Esimerkiksi minä olen rakennusmies mutta nyt opiskelen kiinteistöhoitaja. Se on parempi ammatti, aina on jotain uusi tehtävä. (Kemi)
- (8) Kaveri sanoi minulle, että tämä on hyvä ammatti. Tykkään, että täällä on monta vaihtoehto ja voin valita esimerkiksi sisätyötä tai ulkotyötä. (Stefi)
- (9) Tämä koulu on hyvä, koska opiskelen myös suomen kieltä ei vain ammatti. Tarvitsen vielä oppia myös suomen kieli. Minä muutin tänne kaksi vuotta sitten, koska haluan opiskella tämä ammatti ja mun kotikaupunki oli kaukana. Nyt on vaikea, koska minulla ei ole kaveri täällä, mutta yritän pärjätä. (Matti)

Yleensä maahanmuuttajaopiskelijan on hyvin vaikea ymmärtää, minkä takia kiinteistöhoitajaksi täytyy opiskella Suomessa kolme vuotta, kun omassa maassa saman ammattikoulutuksen käyminen vie muutamasta kuukaudesta yhteen vuoteen. Myös Ulla Aunola (2004) mainitsee kirjassaan, että lähtömaan ammatillinen koulutus ja koulutusrakenne ovat yleensä enemmän tai vähemmän erilaisia kuin Suomessa. Maahanmuuttajaopiskelijan voi olla vaikea ymmärtää suomalaisen systeemi, ellei sitä ole käyty läpi useita kertoja. Koulutuksen kesto sekä koulutusrakenne poikkeavat kotimaan koulutusjärjestelmästä. (Aunola 2004:77.) Alexia, Kemiä ja Demiä ihmetyttää esimerkiksi se, miksi heillä pitää kiinteistöpalvelun perustutkintoon opiskella kolme ja puoli vuotta, kun kotimaassa vastaaville aloille riittää muutaman viikon tai kuukauden kurssi. Näihin keskusteluihin liittyy hyvin usein paljon tunteita ja rivien takaa heijastuu uhmakas epävarmuus: eikö minun koulutukseni kotimaassa ole riittävän hyvä Suomessa?

(10) Kotimaassani minä opiskelin sama ammatti, mutta koulu kesti noin kymmenen kuukautta. Sitten minulla oli hyvä koulutodistus. Miksi täällä koulu on niin pitkä. Se on vaikea, minä en ymmärrä. (Alex)

11) Minä opiskelin ammatti maassani vain puoli vuotta ja monta vuotta olin töissä. Ajattelin, että täältä löydän töitä, mutta en onnistunut. Suomessa tämä koulu kestää kolme ja puoli vuotta, paljon aikaa. Mutta se auttaa, koska sitten toivottavasti pääsen töihin. (Kemi)

(12) Suomessa koulu on pitkä ja erilainen kuin minun maassa. Se on totta, pitää opiskella tosi, tosi paljon. Koulussa opiskelemme myös suomen kieltä ei vain ammatti, ja se auttaa. Kolme ja puoli vuotta on pitkä aika, mutta aika menee ja tiedän, että koulun jälkeen, on hyvä todistus. (Demi)

Kysymykseen millaista on opiskella ammatillisessa koulutuksessa ja miltä opiskelu tuntuu, kaikki vastasivat myönteisesti. Haastatteluissa tuli ilmi, että haastateltavat ovat motivoituneita suorittamaan ammatillisia opintoja ja samalla he ovat suuntautuneita opiskelemaan tulevaan ammattiinsa. Koulun alkuvaihe oli erittäin vaikea kaikille haastateltaville ja itseopiskeluun liittyi paljon stressiä ja väsymystä, kuten seuraavista esimerkeistä 13, 14 ja 15 käy ilmi. Lisäksi Demi kertoi siitä, että hän luuli osaavansa suomen kieltä, mutta hänelle tuli yllätyksenä kun huomasi, kuinka paljon hänen pitää vielä oppia (16). Huomattavaa on kuitenkin se, että lyhyen stressaavan alkuvaiheen jälkeen haastateltavat osallistuivat aktiivisesti opintoihin.

(13) Kun aloitin koulu tuli vaikeuksia kielen takia. Oli paljon stressiä. Siksi minä opiskelin suomea myös iltalukiassa. Nyt minä ymmärrän paljon ja olen tyytyväinen. (Alex)

(14) Alku aina on vaikeaa, olin stressaantunut, koska suomi on vaikea kieli. Minä opiskelin suomea neljä vuotta, mutta tarvitsen vielä opiskella paljon. Opettajat auttavat paljon. (Matti)

(15) Minulla oli ongelmia, koska oli vaikea ymmärtää, mitä opettaja sanoo. Työsalissa tuntuu, että on erilainen kieli. Keskustelin opettajan kanssa ja sain paljon ideoita, mitä pitää tehdä. (Kemi)

(16) Koulun alussa oli vaikea, koska en ymmärtänyt ammattisanoja. Siksi olin stressaantunut. Kun tulin tänne, ajattelin että minä osaan suomea, mutta oli vaikeaa. Se on hyvä juttu, koska koulussa opiskelemme myös suomea. Opettajan kanssa harjoittelemme paljon vaikeat ammattisanat, koska työsalissa pitää ymmärtää työtehtäviä. (Demi)

Haastateltavilta kysyttiin myös mikä olisi heidän mielestään optimaalinen opetuksen määrä viikossa toisin sanoen kuinka monta päivää viikossa opetusta olisi hyvä olla. Haastattelussa kävi selkeästi ilmi, että haastateltavat toivoivat lisää suomen kielen tunteja parantaakseen suomen kielen taitojaan. Yleisesti ottaen haastateltavat olivat sitä mieltä,

että tällä hetkellä suomen kielen opetuksessa ei ole sopiva määrä, joten sitä olisi hyvä olla jopa jokaisena päivänä. Esimerkiksi Matti, Alex ja Kemi ajattelivat neljä päivää viikossa olevan hyvä määrä.

(17) Musta neljä päivää suomen kieli on ok. Minä olen aikuinen, haluan valmistaa koulu ja mennä nopeasti töihin. En osaa tosi hyvin suomea siksi haluan enemmän tuntia ja enemmän harjoituksia. Aina suomen kieli opettaja sanoo, että harjoittelu tekee mestari. (Matti)

(18) Haluan enemmän tuntia suomea. Joka päivä, jos on mahdollista. Mmm...sanoimme opettajalle, että haluamme joka päivä suomea tai neljä päivää viikossa, mutta ei onnistu. Meillä on vain kaksi päivää suomi ja sitten kolme päivää työsalissa.(Alex)

(19) Meillä on vain kaksi päivää viikossa suomen kieli tunnit. Ei riitä, haluan joka päivä. Jos ei ole mahdollista sitä, musta neljä päivää olisi myös ok. Toivon, että kun koulu loppuu mun suomen kieli taso riittää töissä. (Kemi)

Kun kysyin haastateltavilta, kuinka paljon aikaa he käyttävät suomen kielen opiskeluun koulun ulkopuolella, sain aivan erilaisia vastauksia. Esimerkiksi Matti ja Stefi sanoivat opiskelevansa suomea myös kotona tai vaikkapa kirjastossa. Toisin kuin he, Kemillä ei ole aikaa opiskella suomen kieltä kotona työn takia. Lisäksi Alex ja Demi kertoivat, että he opiskelevat suomen kieltä **säännöllisesti** myös koulun ulkopuolella. Molemmat haastateltavat ovat edistyneitä opiskelijoita ja heillä on tarkka jatko-opintosuunnitelma, joten tämän ammattikoulutuksen jälkeen molemmat haluavat hakeutua korkeakoulutukseen.

(20) Usein opiskelen suomea myös kotona noin kaksi tuntia päivässä. Netissä on paljon tehtäviä ja videota. Opin paljon uusi sanaa, ammattisanaa, koska koulussa on vaikea ymmärtää. (Matti)

(21) Joskus opiskelen kotona joskus ei. Joskus menen kirjastossa, koska siellä on kahvikeskustelu. Se o hyvä paikka, koska keskustelemme suomeksi. Opettaja antoi myös linkki. Siellä on paljon tehtävää, yritän tehdä joskus viikonlopussa. (Stefi)

(22) Koulun jälkeen minä menen töihin. En opiskele kotona, mutta kun olen koulussa, yritän keskittyä ja muistaa mitä opettaja kertoo. (Kemi)

(23) Koulussa on vain kaksi päivää suomea. Mä haluan mennä korkeakouluun tulevaisuudessa. Sen takia minä opin myös koulun jälkeen. Kirjastossa on kerran viikossa suomen kielen kurssi ja menen sinne. Harjoittelen kirjoittamista ja keskustelen kurssikavereiden kanssa. Sain myös kavereita. On myös hauskaa. (Alex)

(24) Minä opiskelen suomea koulun jälkeen. Tarkoitin että esimerkiksi kaksi päivää viikossa osallistun suomen kielen kursseille, Työväenopistossa. Mun koulu kestää vielä vuosi ja sen jälkeen haluan jatkaa opiskelua ammattikorkeakoulussa. Siksi mun pitää oppia paljon. (Demi)

Haastatteluissa tuli ilmi, että suomenkielistä mediaa seurataan hyvin aktiivisesti. Kaikkien mielestä lehtien lukemisesta, suomalaisen musiikin kuuntelemisesta tai tv-ohjelmien katsomisesta on hyötyä suomen kielen oppimisen kannalta. Varmasti paras tapa oppia kieltä on lukea edes jonkin verran, eikä aina välttämättä juuri korkeakirjallisuutta, vaan muun muassa päivittäin jotain uskottavaa sanomalehteä. Esimerkiksi Matti ja Stefi kertoivat siitä, että lukemisen lisäksi he ovat myös aktiivisia musiikki- ja elokuvaharrastajia.

(25) Metro-lehti luen junassa, en ymmärrä kaikki, mutta yritän muistaa uudet sanat. Tykkään paljon kuunnella musiikkia, suomalaista musiikkia. Minulla on suomalainen kaveri, joka järjestää festivaalit ja autan häntä kun on aikaa. (Matti)

(26) Viikonloppuna katson lapsen kanssa tv-ohjelmat suomeksi ja se auttaa, koska on selkeä kieli. Myös elokuvia katsomme yhdessä. Meillä on tarkka aikataulu, eli joka viikonloppu katsomme elokuvia kotona tai ulkona. (Stefi)

Kuten tämän alaluvun alussa mainittiin, kaikki haastateltavat olivat erittäin motivoituneita opiskelemaan erityisesti suomen kieltä. Sen lisäksi he olivat motivoituneita suorittamaan myös ammatillisia opintoja. Vaikka koulun alkuvaihe oli erittäin vaikea ja se tuotti paljon ongelmia, stressiä ja väsymyksiä monille haastateltaville, siitä huolimatta he olivat tyytyväisiä valitsemaltaan koulutukseen.

6.2 Maahanmuuttajaopiskelijoiden näkemykset siitä, miten opiskelun haasteet ja onnistumiset ovat vaikuttaneet heidän suomen kielen opiskelumotivaatioonsa.

Toinen tutkimuskysymykseni liittyy suomen kielen oppimisen haasteisiin ja onnistumisiin. Sitä varten kysyin haastateltavilta, mitkä asiat ovat heidän mielestä helppoja ja mitkä ovat vaikeita suomen kielen oppimisessa ja millaista tukea he ovat saaneet suomen kielen tuntien aikana. Kysyin myös, millä kielellä he kommunikoivat perheen ja kavereiden kanssa ja miksi.

Jokainen haastateltava kertoi, että alkuvaiheessa koulu vaikutti todella raskaalta ja monimutkaiselta. Pitää ottaa huomioon, että siirtyminen kotoutumiskoulutuksen jälkeen ammattikoulutukseen on erittäin suuri haaste kenelle tahansa maahanmuuttajaopiskelijalle, sillä opintojen etenemisestä on itse vastuussa. Kuten edellä mainitsin, melkein kaikille haastateltaville erityisesti koulun alkuvaiheessa oli todella vaikea ymmärtää muun muassa uusia ja monimutkaisia ammatillisia sanastoja tai työskentelytapojen omaksumista.

Sekä Matti että Stefi mainitsivat haastattelussa, että koulun alkuvaiheessa monimutkaiset ammattisanat tuottivat heille paljon vaikeuksia. Lisäksi Stefi kertoi myös siitä, että työsalitehtävät olivat hänelle iso haaste vaikean ymmärtämisen takia ja toisaalta, kuinka hyödyllistä oli keskustella suomen kielen tuntien aikana juuri näistä pitkistä ammattisanoista. Saman asian toi esille myös Matti. Hän sanoi olevan tyytyväinen siihen, että suomen kielen tunneilla hän harjoittelee vaikeita ammattisanoja. Voidaan siis sanoa, että näissä vastauksissa ilmenee hyvät opiskelunvalmiudet ja myös oma ahkeruus, jotka vaikuttavat huomattavasti kielioppimiseen.

(27)Tässä ammatissa on vaikeat ammattisanat ja pitää ymmärtää näitä. Alussa oli kamalaa, mutta pikkuhiljaa asia menee eteenpäin. On hyvä, että suomen kielen tunneilla harjoittelen paljon ja siksi tulee helppoa minulle.(Matti)

(28) Minulla oli ongelmia, kun aloitin koulu. Oli paljon pitkä sanat ja en ymmärtänyt, mitä ammattiopettaja kertoo tai kun piti tehdä töitä työsalissa. Oli hyvä, että suomen kielen tunnilla keskustelimme enemmän näistä sanoista. (Stefi)

Lisäksi monet haastateltavat korostivat vastauksissaan, että suomi on vaikea kieli. Heidän mielestä suomen kielessä paljon ongelmia tuottavat erityisesti kielioppi, ääntäminen, tekstin ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Kemi antoi hyvin konkreettisia esimerkkejä. Hänen mukaan verbien aikamuodot kuten esimerkiksi perfekti ja imperfekti tuottavat hänelle vaikeuksia.

(29) Suomen kielen tunnilla on joskus vaikea muistaa esimerkiksi, milloin tulee perfekti tai imperfekti. Myös tekstit ovat vaikeet, koska en ymmärrä kaikki ammattisanaa. Siellä on pitkät sanat, uudet sanat. Mun pitää kysyä opettajalta ja sitten mä ymmärrän.(Kemi)

Haastateltavista monet kokivat, että myös taivutusmuodot ja sijapäätteet ovat vaikeita, sillä sanojen muodot vaihtelevat hyvin paljon. Toisaalta yhdyssanat ovat monelle syntyperäisellekin todella hankalia. Vaikeus johtuu siitä, kun kyseessä on erityisen pitkä sana. Heidän mielestä Suomessa alku on todella hankala. Kielen opiskelun alkuvaiheessa monet asiat ovat erittäin vaikeita. Kuten Alexin puheesta näkyy, hänellä oli paljon ongelmia yhdyssanojen ja toisaalta taivutusten takia. Samoin oli vastannut myös Matti.

(30) Yhdyssanan ja taivutusten kanssa minulla on ongelmia. Alussa oli tosi vaikea, sanan lopussa on aina jotain muuta ja konteksti muuttuu koko ajan. Mä haluan oppia hyvin suomea, mutta tiedän, että se on vaikea kieli ja oppiminen kestää paljon aikaa. (Alex)

(31) Suomessa on pitkät sanat, tosi vaikea muistaa. Sitten minun pitää ajatella mitä tulee esimerkiksi onko inessiivi, elatiivi vai mitä? Aina tulee jotain muuta. Työharjoittelussa kirjoitetaan raportti joka päivä, siksi pitää osata kirjoittaa oikein. (Matti)

Lisäksi haastateltavat totesivat, että suomen kielen äänteiden tuottaminen on heidän omien kokemusten mukaan todella haastavaa, sillä suomen kieli poikkeaa erittäin paljon heidän omasta äidinkielestään. Myös Päivi Pietilä ja Pekka Lintinen (2014) mainitsivat kirjassaan, että yksi vieraan kielen oppimiseen vaikuttava tekijä liittyy nimenoman äidinkielen ja opittavan kielen eroihin (2014: 127–128). Toisin sanoen sellaiset kategoriat

ja merkityserot, joilla ei ole vastinetta äidinkielessä, ovat hyvin usein todella vaikeita oppia. Esimerkiksi Matti sanoi asiasta seuraavasti:

(32) Musta on tosi vaikea *y* ja *u*, koska en pysty erottamaan niitä. Mun kielestä puuttuu vokaali *y* ja sen takia aina sanon *u* ei *y*. (Matti)

Haastattelussa tuli siis selkeästi ilmi, että uuden kielen opiskelija törmää jatkuvasti uusiin ja monimutkaisiin asioihin, kuten esimerkiksi suomen kielen ääntämiseen. Useimpien haastateltavien näkökulmasta ei ole helppo oppia ääntämään. Toisin sanoen heidän mielestä ääntäminen ei ole aivan niin yksinkertainen, vaikka suomen kielessä jokaista kirjainta vastaa yleensä vain yksi äänne.

Myös Stefi tuo esiin näkökulma siitä, että ääntäminen tuottaa hänelle hyvin paljon ongelmia. Suomen kielessä on sellaisia peräkkäisiä kuten esimerkiksi ”pp”, ”tt”, ”kk”, jotka puuttuvat hänen äidinkielestä ja siksi niiden ääntäminen on Stefille täysin outoa.

(33) Minä en muista milloin tulee kaksi konsonanttia ja milloin ei. Tämä on ongelma, koska niitä ei ole mun äidinkielessä ja on vaikea muistaa, kun kirjoitan. Esimerkiksi sanassa *kukka* tai *tulla*, minulle on vaikea muistaa niitä kaksi konsonanttia, sitten tulee eri sana. Opettaja korjaa aina. (Stefi)

Haastattelusta nousi selkeästi esille myös se, että usein tekstit ovat vaikeita, sillä niissä on paljon pitkiä, tuntemattomia termejä ja hankalia sanoja, mikä tekee opiskelusta puutteellisella suomen kielen taidolla raskaampaa ja vaikeampaa. Lähes kaikki haastateltavat kertoivat siis haastattelussa, että ammattisanat tuntuivat todella vaikeilta oppia (ks. esim. 16, 20, 27, 42, 44). Asiaa kuvailee tarkemmin Stefi:

(34) Kun luen tekstit minä en ymmärrä joskus ammattisanoja. Sanakirjasta en löydä aina ammattisanoja, mutta opettaja sanoo, että pitää ymmärtää konteksti. Kun on uusi ja vaikea sana, minä kirjoitan vihkoon ja sitten toistan. Näin minä muistan. Kun oli testi en aina ole tiennyt kysymyksiin vastauksia, koska en ymmärtänyt vaikeita sanoja. Mun pitää katsoa sanakirjaa ja siksi tarvitsen enemmän aikaa. (Stefi)

Monet haastateltavat olivat sitä mieltä, että kirjoittaminenkin tuottaa heille hyvin paljon ongelmia. Toisin sanoen kirjoittamisen kehittyminen vaatii aikaa ja paljon harjoituksia (toistoja). Toisaalta täytyy myös muistaa, että kirjoittaminen auttaa esimerkiksi tehtävien vastauksissa ja testeihin valmistautumisessa. Tästä huolimatta jokainen haastateltava toivoo suhteensa kirjoittamiseen kehittyvän paremmaksi. Esimerkiksi Demin mielestä oppimispäiväkirjan ja raportin kirjoittaminen on hänelle todella vaikeaa, sillä niissä on pitkiä sanoja. Hän myös mainitsee että, ne on vain pakko muistaa ja kysyttävää, jos niitä ei ymmärrä.

(35) Kirjoittaminen on tosi vaikee ja taistelen sen kanssa. Kirjoittamista tarvitsen melkein kaikessa opiskelussa. Kirjoitamme oppimispäiväkirja, raportteja ja on tosi vaikee. Se on paljon pitkä sanat, pakko muistaa. Minusta on hyvä, että suomen tunneilla kirjoitamme paljon tekstejä ja korjaamme yhdessä, se auttaa paljon. Auttaa myös kun kysyn opettajalta, jos en ymmärrä. (Demi)

Samana asiaa tuovat esille myös Alex, Stefi ja Matti:

(36) On tosi vaikea kun pitää kirjoittaa. Minulla on päässä esimerkiksi idea, mutta paperissa on vaikea kirjoittaa. Parempi puhua, kun kirjoittaa. Mutta työharjoittelussa on raportti tai koulussa on oppimispäiväkirja eliä tarvi kirjoittaa. Melkein koko ajan opettaja antaa kotitehtävä lyhyt teksti ja sitten korjaamme pieni ryhmässä.(Alex)

(37) Kun on tehtäviä ja paljon vaikea ammattisanoja, se on hankalaa ja kestää aikaa. Tiedän, että tarvitsen opiskella enemmän kuin minun koulukaverit, koska kotimaassani ei ollut mahdollista käydä koulussa. Minä puhun ja ymmärrän hyvin, mutta kirjoittaminen on tosi, tosi vaikea. Täällä minä opiskelin kirjoittaa ja lukea. (Stefi)

(38) Minä osaan suomea, mutta silloin kun pitää kirjoittaa on paljon virheitä. Silloin kun puhun on ok. Koska ennen minä en ollut koulussa on vaikeaa kun en ymmärrä, mitä jotain ammattisana tarkoittaa. (Matti)

Tiivistäen haastattelujen aikana jokainen vastaaja kertoi jollain tavalla, että kirjallisten tehtävien tekemiseen voi maahanmuuttajaopiskelijoille antaa lisää aikaa, sillä kirjoittaminen on heille usein vaikeampaa ja vie enemmän aikaa. Heidän mielestä vaikeuksia voi olla nimenomaan kysymysten ja ammatillisten termien ymmärtämisessä tai toisaalta omien vastausten tuottamisessa. Haastateltavien kertomusten mukaan erityisen vaikeaa se on niille, jotka eivät ole ennen Suomeen tuloaan käyneet koulua omassa maassaan. Toisaalta useimmat haastateltavat (36, 37, 38) toivat esiin näkökulmia siitä, että puhuminen ei aiheuta heille vaikeuksia, joten he toivoisivat mieluummin puhua kuin kirjoittaa.

Haastatteluissa oli puhetta myös ryhmätyöskentelystä. Esimerkiksi Kemin, Demin ja Stefin mielestä ryhmätyöskentelyyn on monia erilaisia hyödyllisiä syitä, kuten esimerkiksi näkökulmien jakaminen, yhteisymmärryksen saavuttaminen ja paremmat tulokset. Myös Päivi Tynjälän (1999) mielestä ryhmäjäsenet auttavat toisiaan, jakavat ja vaihtavat materiaaleja ja informaatiota keskenään sekä antavat palautetta ja kommentteja toisilleen (Tynjälä 1999:157).

(39) Minä tykkään kun on ryhmätyötä, koska kaverit auttavat, tulee paljon ideoita ja lopputulos on parempi, minä ymmärrän ja tulee myös hyvä arvosana. (Kemi)

(40) Meillä on joskus projekti ryhmässä ja musta tuntuu, että on paljon parempi olla kolme tai neljä opiskelijaa. Me tapaamme myös koulun jälkeen ja keskustelemme yhdessä. Se tulee heti ideoita ja myös arvosana on hyvä. (Demi)

(41) Tykkään tehdä työ ryhmässä, koska kaverit auttavat, jos on joku tehtävä ja minä en osaa tehdä sitä. (Stefi)

Kysyttäessä millaista tukea he ovat saaneet suomen kielen oppimiseen, lähes jokainen haastateltava oli sitä mieltä, että opettaja puhuu selkeästi ja rauhallisesti, hän käyttää selkokieltä eli ymmärrettävää suomenkieltä. Lisäksi suomen kielen opettaja antaa opiskelijoille selkeitä opetusmateriaaleja ja vaihtelevia tehtäviä, hän käyttää tarvittaessa erilaisia videoita sekä kuvia puheen tukena ja toimii kiireettömästi ja rauhallisesti (ks. myös esim. 47 ja 48). Päivi Tynjälä (1999) kuvaa sopivia opetusmenetelmiä ja oppimistehtäviä seuraavasti:

Oppimistehtävien tulisi olla vaihtelevia ja monipuolisia, jolloin ne herättävät paremmin kiinnostusta kuin jatkuvasti samankaltaisina toistuvat tehtävät. Erilaisten työmuotojen käyttö, yksilöllisen ja yhteisöllisen työskentelyn vaihtelu sekä oppimateriaalien monipuolisuus ehkäisevät kyllästymistä ja mahdollistavat sen, että erilaisista asioista pitävät opiskelijat pääsevät tekemään omien mieltymystensä mukaisia tehtäviä. (Tynjälä 1999: 108.)

Kuten edellä mainitsin, lähes jokainen haastateltava kertoi haastattelussa, että koulun aikana he ovat saaneet tarpeeksi ohjausta ja tukea opintoihinsa. Tähän kysymykseen haastatteleman maahanmuuttajaopiskelijat vastasivat laajasti ja perusteellisesti. Esimerkiksi Alexin, Demin ja Kemin mukaan opettajalla tuntuu olevan keskeinen rooli suomen kielen oppimisessa.

(42) Minulla on kokemusta, mutta suomalaiset ammattitermit ovat tosi vaikeaa. Koulukaverit auttavat joskus ja sitten kun opettaja antaa selkeää tekstiä ja näen videoita ymmärrän. Ei riitä jos osaan tehdä töitä, pitää myös osata kertoa ja kirjoittaa siitä. (Alex)

(43) Työsalissa on vaikea kun ammattiopettaja puhuu nopeasti ja minulla on projekti, siis pitää kirjoittaa jotain työprosessista. On tosi hyvä, koska suomen kielen tunneilla oppimme myös ammattitermejä, katsomme videoita ja kuvia. Se helpottaa paljon. (Demi)

(44) Joskus on vaikea ymmärtää, kun teksti on pitkä ja myös siellä on pitkät ammattisanat. Käytän sanakirjaa, mutta yleensä ammattisanat ovat eri muodossa ja en löydä mitään. Silloin opettaja näyttää videoita tai kuvia ja mä ymmärrän. (Kemi)

Monet haastateltavat osoittivat vastauksissaan, että myös opettajan antaman palaute oli heidän mielestä rakentavaa ja kannustavaa. Haastateltavista Demi ja Kemi nostivat esiin, että koulutuksen aikana opettaja on antanut tehtävistä hyvää eli rakentavaa palautetta.

(45) Joskus tuntuu, että teen melkein kaikki tehtävät tai työt väärin. Mutta opettajan mielestään tein hyvää työtä. Silloin olen tosi tyytyväinen ja uskon, että pikkuhiljaa minä pärjään. (Demi)

(46) Koulussa tehtävän jälkeen keskustelemme yhdessä opettajan kanssa. Jos kirjoitan väärin, sitten minä korjaan ja on tärkeä, että ymmärrän. Opettaja antaa palaute ja kannustaa minua. (Kemi)

Lisäksi Matti ja Stefi korostivat, että aina he saivat tukea sekä opettajalta mutta myös koulukavereilta. Kuten aiemmin mainitsin, maahanmuuttajaopiskelijoiden tukeminen liittyy varsinkin suomen kieleen, vaikeisiin tehtäviin, ammatillisiin termeihin tai tekstien ymmärtämiseen.

(47) Suomen kielen tunneilla opettaja auttaa, koska se antaa meille selkeät tekstit ja katsomme myös videoita. On tosi vaikea kun olen työsalissa ja minä en ymmärrä, mitä ammattiopettaja selittää. Silloin pyydän apua kaverilta ja he auttavat.(Matti)

(48) Ammattiopettaja puhuu nopeasti ja joskus on vaikea ymmärtää. Suomen kieli opettaja antaa selkeä ohjeet, ja auttaa paljon. Myös kaverit auttavat, jos tarvitsen apua. (Stefi)

Toisin kuin esimerkeissä 45 ja 46, Mattin tapauksessa palautteenantajina ovat toimineet pääasiassa kaverit. Maahanmuuttajaopiskelijan näkökulmasta on mukavampaa kuunnella omanikäistä vertaisneuvojaa kuin kääntyä joka asiassa opettajan puoleen. Kaverin apu on mieluisampaa, ja kielitaito karttuu arkisen vuorovaikutuksen avulla. (Aunola 2004: 55.)
Matti kertoi siis seuraavasti:

(49) Minulla on kaveri, joka on opiskellut samaa ammatti. Yleensä kysyn häneltä, jos en osaa tehdä koulutehtävät. Se on hyvä, että me puhumme samaa kieli ja kun selittää minä ymmärrän nopeasti. (Matti)

Haastateltavat toivat siis selvästi esiin näkökulmia siitä, että sekä suomen kielen opettajan että kavereiden rohkaisevat palautteet vaikuttavat huomattavasti heidän suomen kielen oppimiseen. Palautteen saaminen on kaikille haastateltaville erittäin tärkeää, sillä se aktivoi heidän motivaatiota.

Kysyttäessä millä kielellä he kommunikoivat perheen ja kavereiden kanssa ja miksi, kaikki haastateltavat mainitsivat, että kotona he puhuvat vain omaa äidinkieltä, ja vain kaksi heistä kommunikoi suomen kielellä kavereiden kanssa. Kaikki kertoivat pitävänsä äidinkieliään todella tärkeinä. Haastateltavilla oma perhe tuntuu olevan ainoa ympäristö, jossa on mahdollista puhua vapaasti ja samalla olla oma itsensä. Esimerkiksi asiaa kuvailee tarkemmin Matti ja Stefi:

(50) Mä puhun kotona oma kieltä, on normaali. Haluan, että lapseni osaa hyvin omaa kieltä. Sitten minä ja vaimoni emme osaa hyvin suomea. Joskus yritämme sanoa jotain asia suomeksi ja sana ei tule, sitten taas oma kieli. Parempi näin. (Matti)

(51) Kaikki mun kaverit puhuvat kotona oma kieltä, myös minä. Ajattelen, että pitää olla noin. Perheen kanssa ei voi puhua eri kieli, vain oma kieli. Mä puhun suomea vain koulussa ja kun olin työharjoittelussa ja työssä. On vaikeaa, pitää puhua enemmän suomeksi. (Stefi)

Siitä huolimatta kaikkien haastateltavien mielestä suomen kielen käyttäminen myös vapaa-ajalla ei vain koulussa auttaa heitä oppimaan nopeasti uutta kieltä ja samalla pärjäämään yhteiskunnassa. Lisäksi monet haastateltavat kertoivat, että suomen kielen osaaminen helpottaa keskustelemista muiden ihmisten kanssa. Matti toi esille sen, että kavereiden kanssa pitäisi puhua suomea, joten senkin takia suomen kieltä olisi hyvä osata. Samassa esimerkissä (52) Matti sanoo, että suomenkieliset kaverit auttavat häntä puhumalla yksinkertaisesti suomen kieltä hänen kanssaan.

(52) Nyt on helppo puhua suomea kaverini kanssa, koska mä osaan sitä. Minulla on suomalainen hyvä kaveri, joka auttaa, jos en ymmärrä. Hän puhuu hitaasti mun kanssa. Nyt olen tyytyväinen, koska mun suomen kieli auttaa kun puhun suomalaisen kanssa. (Matti)

Toisaalta Alex ja Kemi kertoivat, että ei ole mahdollista ”hoitaa itse” omia asioita, ilman suomen kielen taitoa.

(53) Monta vuotta sitten, kun oli palaveri lapseni koulussa, siellä oli tulkki. Se autoi mua, mutta kotona sain paljon kirjettä ja aina mun piti kysyä kaverilta. Se ärsytti kovasti mua. Tällä hetkellä en tarvi apua. Olen ylpeä, kun joku kaveri pyytää apua multa. (Alex)

(54) Mun on pakko oppia suomea, koska minulla on perhe ja pitää hoitaa itse perheeni asioita. Aikaisemmin mä itkin, kun esimerkiksi olin lapseni kanssa lääkärillä ja en ymmärtänyt mitään. Mutta nyt mä pärjään hyvin. (Kemi)

Kuten edellisistä esimerkeistä näkyy, suomen kieltä tarvitaan kaikkialla yhteiskunnassa, ei vaan koulussa tai työpaikalla. Tiivistäen haastateltavat olivat sitä mieltä, että suomen kielellä on selvästi keskeinen asema heidän elämässä, vaikka he eivät mielestään osaa sitä puhua täydellisesti.

Myös kysyttäessä onko työharjoittelu tärkeä osa suomen kielen oppimisessa, haastateltavat kuvasivat, että suomen kielen oppimista tapahtuu myös koulun ulkopuolella, lyhyesti sanottuna se tapahtuu koko ajan ja kaikkialla.

Kaikki pitivät työharjoittelun osallistumista todella tärkeänä. Matin ja Kemin mielestä työharjoittelussa käyminen tarjoaa heille mahdollisuuden harjoitella myös suomen kieltä, ei vaan ammattia. Lisäksi Matilla on myös positiivinen kuva työkavereista, jotka autoivat häntä tarvittaessa. Lisäksi Aunolan (2004) mukaan tekemällä oppii koulussakin, mutta todellisessa työympäristössä kuten esimerkiksi työkavereilta saatavan myönteisen tuen ja palautteen merkitys on vertaansa vailla (Aunola 2004: 55). Kuten seuraavissa esimerkeissä näkyy, haastattelemani maahanmuuttajaopiskelijoilla on selkeitä näkemyksiä siitä, että työharjoittelussakin heillä on parhaita mahdollisuuksia kehittää suomen kielen taitoa.

(55) Suomi auttaa paljon työharjoittelussa. Mulle oli vaikea tehdä töitä, koska oli vaikea ymmärtää. Mä ajattelin, että minä osaan suomi, mutta oli tosi vaikea. Pyysin aina apua työkaverilta. Tiedän että on vaikea, jos en ymmärrä ammattisanoja. Mä ajattelin, että en pärjää harjoittelussa, mutta kaikki autoivat ja opin tosi paljon. Opin molemmat: suomea ja ammattia. (Matti)

(56) Minusta se on tosi tärkeä, koska harjoittelen suomea myös työharjoittelussa ei vain koulussa. Siellä pitää ymmärtää asiakkaita. Kun

aloitin oli tosi vaikea, koska työkaverit puhuvat nopeasti ja puhekieli. Kuitenkin opin paljon uusia sanoja. (Kemi)

Haastateltavat kuvasivat myös tilanteita, joissa he kuulevat suomen kieltä jatkuvasti ympärillään kuten esimerkiksi koulussa, työharjoittelussa, työpaikalla, kaupassa, sairaalassa ja kadullakin. Puheen ymmärtämisen taito kehittyy myös kieltä kuulemalla, samoin kuin esimerkiksi puhumaan oppii puhumalla. Toisin sanoen uusi kieli jää mieleen, silloin kun sitä kuulee joka päivä. Vaikka kuinka suomen kieltä opiskelijat olisivat opiskelleet koulussa, niin ymmärtämisen taito kehittyy paremmin kuulemalla. Esimerkiksi Stefi kertoo asiasta näin:

(57) Minulla ei ole suomalaisia kaveria, mutta kuulen suomea kun olen esimerkiksi kaupassa tai metrossa. Ihan missä vaan kuulen suomea. Se on hyvä harjoittelu, koska pikkuhiljaa minä ymmärrän paljon sanoja. (Stefi)

Lisäksi esimerkissä 58 Alex korostaa sitä, että hän haluaa keskustella suomalaisten kanssa suomen kieltä eikä englantia (ks. myös esim. 60). Toisaalta hänen mielestä suomalaiset eivät ole luonnostaan puheliaita keskustelijoita, joten on jonkin verran vaikea kommunikoida heidän kanssa. Myös Partasen (2012) eräs informantti korostaa, että on todella vaikeaa jutella muiden suomalaisten kanssa, sillä hänen mielestään suomalaiset ovat keskusteluhaluttomia ja hiljaisia.

(58) Minä toivon että suomalaiset puhuvat meille, maahanmuuttajille suomen kieltä, ei englantia. Me haluamme oppia. Suomen kieli me opimme nopeasti, jos puhumme suomeksi. Musta suomalaiset eivät puhu paljon ja siksi on vaikea aloittaa keskustella heidän kanssa. (Alex)

Toisaalta suurin osa haastateltavista oli kuitenkin kokenut, että suomen kieltä käytetään myös kavereiden ja naapureiden kanssa keskusteluissa ja samalla harrastuksissa, medioissa ja vapaa-ajalla. Sekä Matti että Kemi mainitsivat haastattelussa seuraavasti:

(59) Olen oppinut suomi vähän enemmän jo neljä vuotta. Onneksi, että minulla on suomalaisia kavereita. Me puhumme paljon suomea. Musta kieli oppii nopeasti, kun vietät paljon aikaa suomalaisten kanssa esimerkiksi harrastuksessa. (Matti)

(60) Minulla ei ole paljon suomalaisia tuttuja, mutta keskustelen naapureiden kanssa. Minä puhun myös englantia ja kaikki ymmärtävät minua. Kaikki haluavat puhua englantia minun kanssa. Mä sanon heille, että puhutaan suomea. Mutta he sanovat että se on helppo minulle että englantia. Minä kysyn, olenko minä huono suomen kielessä? (Kemi)

Haastateltavieni näkökulmasta myös omaa aktiivisuutta pidetään tärkeänä suomen kielen oppimisessa. Näin ollen, jos opiskelija haluaa oppia, hänen pitää itse olla aktiivinen ja ahkera. Esimerkiksi Alexin ja Stefin käsitys on toiveikas. Vaikka he eivät vielä osaa hyvin suomen kieltä, siitä huolimatta he haluavat harjoitella sitä ja samalla toivoivat, että tulevaisuudessa heidän kielitaso paranisi.

(61) Minä en ole ujo, puhun ja puhun, koska näin opin. Ei se haittaa jos tulee virheitä. Musta on tosi tärkeä, että yritän puhua suomea. Se auttaa minua tulevaisuudessa. (Alex)

(62) En pelkää, että puhun väärin, minä haluan aina kokeilla ja oppia nopeasti suomen kieli. (Stefi)

Kuten edellisissä esimerkeissä Alex ja Stefi kertoivat, opiskelijan oma aktiivisuus edesauttaa suomen kielen oppimista. Ei ole mitään merkitystä, jos hän puhuu kieliopillisesti oikein, kunhan käyttää ja puhuu suomen kieltä arkipäivisin.

6.3. Suomen kielen oppimismotivaation vaikutus työllistymiseen

Kolmannessa tutkimuskysymyksessäni kiinnitin huomiota siihen, miten suomen kielen taito vaikuttaa työllistymiseen ja olisiko haastateltavieni mielestä mahdollista työskennellä Suomessa, puutteellisella suomen kielen taidolla.

Kysyin haastateltavilta myös siitä, onko työharjoittelu tärkeä osa suomen kielen oppimisessa, ja uskovatko he, että suomen kielestä on hyötyä ammatissa tai ihmissuhteissa.

Kysyttäessä mitkä asiat helpottavat Suomeen työllistymistä, vastauksista ilmeni, että suomen kielen osaaminen ja ammattikoulun valmistuminen ovat erittäin tärkeitä tavoitteita kaikille haastateltaville. Heidän mielestä vaikka Suomessa on mukava asua, työpaikan saaminen on kuitenkin vaikeaa, puutteellisella suomen kielen taidolla. Kuten mainittiin alaluvussa 3.2, Gardner ja Lambert (1972) ovat todenneet, että siinä tapauksessa, jossa opiskelija on instrumentaalisesti motivoitunut, hän näkee uuden kielen oppimisen nimenomaan välineenä saavuttaakseen jonkin muun tavoitteen tulevaisuudessa muun muassa hyvän arvosanan, hyvän työpaikan tai vaikkapa korkean palkan saaminen (Gardner ja Lambert 1972: 17). Myös haastatteluissa kävi ilmi, että lähes kaikki haastateltavat ovat siis instrumentaalisesti motivoituneita. Esimerkiksi Matin, Kemin ja Alexin mukaan suomen kielen oppimismotivaatioon vaikuttaa tulevaisuus ja omat tavoitteet, kuten muun muassa koulutodistuksen saaminen ja työpaikan löytäminen.

(63) Minä tykkään asua Suomessa, mutta on vaikea, koska en löytänyt mitään työtä. Nyt haluan olla ammattilainen, ja tiedän, että pitää olla jotain koulu. Suomessa näin se menee. Koulutodistus on tärkeä. Mä haluan opiskella ja yritän tehdä pahaani. (Matti)

(64) Suomessa on tosi tärkeä suomen kieltä ja koulu. Jos osaan hyvin suomi ja sitten minulla on koulutodistus, on helppo löytää töitä. (Kemi)

(65) Kun tulin Suomeen, en tiennyt, että on tosi vaikea löytää töitä. Ajattelin, että minulla on todistus ja menen töihin. On vaikea. Jos ei osaa suomea ja koulutodistus puuttuu, ei ole hyvä töitä. Ja koulu täällä on tärkeä. (Alex)

Kysyessäni voiko Suomessa työskennellä, jos ei osaa riittävästi suomen kieltä, sain kaikilta haastateltavilta samanlaisia vastauksia. Esimerkeissä 66, 67 ja 68 tulee selkeästi ilmi, että ilman suomen kielen osaamista Suomessa ei ole mahdollista saada hyvää työpaikkaa. Myös Karayilan ym. (2017) ovat tutkimuksensa tulosten perusteella esittäneet, että haastateltavat kokivat työllistymisvaikeuksien hyvin usein liittyvän juuri puutteelliseen kielitaitoon (Karayilan ym. 2017: 189). Esimerkiksi Kemi ymmärsi, että ei

ole mahdollista mennä töihin, jos ei osaa hyvin suomen kieltä. Hän kuvasi suomen kieltä *esteenä* työpaikan löytämiselle, kuten seuraava esimerkki (66) osoittaa. Myös Stefi ja Demi ovat samaa mieltä työpaikan löytämisestä.

(66) Minä opiskelin ammatti kotimaassa ja ajattelin, että on helppo mennä täällä töihin. Ei ollut totta. Suomen kieli oli iso este, ja ymmärsin, että pitää oppia vielä. (Kemi)

(67) Minulla oli kesätyö, mutta vain lyhyt aika. Yritin niin monta kertaa saada työpaikka, mutta aina on tullut sama vastaus. Sinun pitää opiskella vielä suomen kieli. (Stefi)

(68) Riippuu työstä. Esimerkiksi kiinteistönhoitaja pitää keskustella asiakkaiden kanssa. Jos asiakas soittaa on pakko ymmärtää. Kieli pitää osata hyvin. Mulla oli harjoittelu ja aina työkaverit sanoivat, että englanti ei auttaa tällä alalla. (Demi)

Edellä olevista haastatteluvastauksista syntyy vaikutelma, että kaikki haastateltavat kertoivat tarvitsevansa suomen kieltä sekä työllistymiseen että työskentelemiseen. Lisäksi Stefi, Alex ja Matti toivat esiin näkökulmia siitä, että he ovat yrittäneet monta kertaa saada töitä, mutta vastaus on ollut jatkuvasti sama: ilman suomen kieltä ei ole mitään työtä tarjolla (ks. myös esim. 67). He sanoivat seuraavasti:

(69) Viime vuonna minä menin kesätöihin. Oli tosi hyvä paikka. Haluan olla töissä siellä, mutta tarvi opiskella enemmän suomi. Näin joku työkaveri sanoi silloin.(Stefi)

(70) Kun olin harjoittelussa, minä ajattelin, että olis mahdollista saada työpaikka. Kysyin pomolta ja hän sanoi, että pitää vielä opiskella suomea. (Alex)

(71) Työharjoittelu oli tosi hyvä paikka. Mä halusin oppisopimus siellä, mutta opettaja sanoi, että ei ole mahdollista vielä. Pitää vielä opiskella suomi. (Matti)

Myös kysyttäessä uskovatko he, että suomen kielestä on hyötyä ihmissuhteissa, kaikki haastattelemani maahanmuuttajaopiskelijat vastasivat myöntävästi. Näin ollen heidän mielestään ja omien kokemusten pohjalta suomen kielen osaaminen on erittäin tärkeää

ihmissuhteissakin. Myös Johansson (2011) mainitsee artikkelissaan, että kieli ei ole pelkkä väline, vaan toimintaa ja sosiaalisen vuorovaikutuksen välittäjä (Johansson 2011: 135). Kemi korosti, että hänelle on tärkeä keskustella työkavereiden kanssa, joten myös tästä syystä hänen pitää osata suomen kieltä. Stefi sanoi, että *on vaikea elää ilman kavereita*.

(72) Suomen kieli on pakko osata, koska minä asun Suomessa. Se on tärkeä minulle. Se on tärkeä töissä, keskustella siis työkavereiden kanssa, ymmärtää työprosessi. Jos en osaa suomea en voi tehdä mitään. (Kemi)

(73) On vaikea elää ilman kavereita. Siksi ajattelen, että suomen kieli auttaa löytää suomalaisia kavereita. (Stefi)

Lisäksi Demin mielestä, *suomen kieli avaa ovet yhteiskuntaan* (74). Myös Karayilan ym. (2017: 189) tutkimuksessa maahanmuuttajaopiskelijat kuvasivat suomen kielitaidon avaavan nimenomaan ovia yhteiskuntaan eli opiskelupaikan ja työn saamiseen, ihmissuhteiden solmimiseen sekä elämän merkitykselliseksi kokemiseen. Demi sanoi siis, että *suomen kieli avaa ovet yhteiskuntaan*.

(74) Mä haluan ymmärtää myös suomalaisen kulttuuri ja tutustua uusiin ihmisiin. Haluan integroida suomalaiseen yhteiskuntaan. Ajattelen, että noin viihdyn hyvin täällä Suomessa. Minusta suomen kieli avaa ovet yhteiskuntaan. (Demi)

Haastateltavien mielestä suomen kielen taito tai sen puute vaikuttaa kokonaisvaltaisesti heidän työllistymiseen eli elämään Suomessa. Maahanmuuttajaopiskelijoiden työllistyminen ja aktiivisena työntekijänä toimiminen edellyttävät riittävää kielitaitoa. Myös Rentel (2002) pohtii maahanmuuttajien työllistymistä. Suomeen työllistyminen ei kuitenkaan ole helppoa. Hänen mukaan työllistymisen kannalta suomen kielen taito on todella tärkeää, joten suomen kielen oppimisen mahdollisuuksia olisi hyvä lisätä. (Rentel 2002: 51.)

7 Pohdinta

Tässä pro-gradu tutkielmassani olen tarkastellut, millainen on maahanmuuttajaopiskelijoiden suomen kielen oppimismotivaatio ammatillisessa koulutuksessa. Olen myös tutkinut, miten maahanmuuttajaopiskelijoiden suomen kielen opiskelun haasteet ja onnistumiset ovat vaikuttaneet heidän suomen kielen opiskelumotivaatioonsa ja miten heidän suomen kielitaito vaikuttaa työllistymiseen. Koska Suomessa maahanmuuttajien määrä kasvaa koko ajan olen sitä mieltä, että tutkielmani aihe on ajankohtainen. Sen lisäksi suomi toisena kielenä -tulevana opettajana koen, että on tärkeää tutkia tietoa siitä, mitä haastattelemani maahanmuuttajaopiskelijat ajattelevat suomen kielen tärkeydestä muun muassa oman alan ammatin opiskelussa, työllistymisessä sekä työskentelemisessä ja jopa ihmissuhteissa.

Tutkimukseni tulosten perusteella suomen kielen opiskelumotivaatio oli haastateltavien joukossa melko vahva. Tutkimukseni haastateltavat pitivät suomen kielen osaamista erittäin tärkeänä, sillä he haluavat päästä jatko-opiskelemaan ja sitten töihin. Toisaalta kaikki haastateltavat haluavat asua Suomessa jatkossakin, joten kaikki olivat hyvin aktiivisia ja kiinnostuneita suomen kielen opiskelusta.

Ammatillisessa koulutuksessa aikuismaahanmuuttajaopiskelijan tilanne on usein vaikeaa. Samaan aikaan, kun opiskelija opettelee vielä suomen kieltä, hänen pitää pystyä opiskelemaan tällä kielellä hyvinkin vaikeita asioita. Haastattelemani maahanmuuttajaopiskelijat tarvitsevat siis tukea usein sellaisessa tilanteessa, jossa on paljon tuntemattomia ja monimutkaisia ammatillisia termejä. Näin ollen opettajan rooliin kuuluu antaa tukea ja apua opiskelussa kuten esimerkiksi ammattiin liittyvissä kieliongelmissa sekä arkielämässä.

Haastateltavien näkökulmasta opetuksen hyvä laatu, opettajan kannustava toiminta opetuksessa, sosiaalinen vuorovaikutus muiden henkilöiden kanssa vaikuttavat positiivisesti suomen kielitaidon kehittämiseen. Toisaalta myös suomen kielen tuntien määrä lisääminen on hyvin keskeinen tekijä ammattikouluopiskelussa pärjäämisessä ja samalla tulevassa työssä vaadittavan ammattitaidon näkökulmasta.

Tutkimukseni tulosten perusteella suomen kielen oppimismotivaation erittäin tärkeät tekijät ovat muun muassa opiskelijoiden kiinnostus opiskeltavasta alasta, oppimisen tyytyväisyys ja merkityksellisyys, työllistyminen sekä sosiaalinen ympäristö. Aineistoni

perusteella näyttää siltä, että haastattelemi maahanmuuttajaopiskelijoiden omat kokemukset ja näkemykset suomen kielen opiskelusta Vantaan ammattikoulutuksessa ovat positiivisia, mikä vastasi odotuksiani. Omien tuntieni osalta koen, että tämän tutkimuksen tulos vastaa todellista tilannetta, sillä opiskelijat osallistuvat aktiivisesti suomen kielen tunteihin.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että kielitaidon puutteet ovat keskeisiä työllistymisen esteitä. Siitä huolimatta kaikki haastateltavat olivat työhaluisia. He tarvitsevat kuitenkin työhön perehdyttämistä huomattavasti enemmän kuin suomalaiset työntekijät. Haastattelemi maahanmuuttajaopiskelijat ovat sitä mieltä, että Suomessa suoritettu koulutus, hyvä suomen kielitaito sekä sosiaaliset verkostot ovat tärkeitä työllistymistä edistäviä tekijöitä.

Omasta kokemuksestani uskallan esittää, että haastateltavien heikkoon työllistymiseen vaikuttaa suomen kielen taidon lisäksi ammattitaidon puute. Ammatillisen koulutuksen avulla maahanmuuttajaopiskelijat saavat aikaiseksi täsmäosaamista ja samalla työllistymismahdollisuudet kasvavat huomattavasti.

Haastattelemi maahanmuuttajaopiskelijoiden ajatukset suomen kielen osaamisen vaikutuksista työllistymiseen olivat hyvin samansuuntaisia: kaikki haastateltavat kokivat suomen kielen osaamisen positiiviseksi asiaksi. Kaikkien haastateltavien toiveena oli suomen kielen osaaminen ja oman alan erikoissanaston lisääminen suomi toisena kielenä -opetuksessa.

Tämän tutkimuksen perusteella haastateltavat näyttävät olevan sekä integratiivisesti että instrumentaalisesti motivoituneita suomen kielenoppimiseen. Esimerkiksi kaksi haastateltavista aikoo ammattikoulun valmistumisen jälkeen päästää opiskelemaan ammattikorkeakoulutuksessa, joten he vaikuttivat omaehtoisilta suomen kielen oppimisessaan. He ovat siis integratiivisesti eli sisäisesti motivoituneita. Toisaalta kahdella haastateltavilla oli kontakteja yhteisöön, sillä heillä on suomalaisia kavereita tai tuttuja, joten olen sitä mieltä, että hekin ovat integratiivisesti motivoituneita. Kuitenkin haastateltavien motivaatio näyttäytyi enemmän instrumentaalisenä eli ulkoisena motivaationa (esim. hyvät arvosanat, koulutodistus, työpaikan saaminen) kuin sisäisenä. Aineistoesimerkeistä voi siis huomata, että kaikki haastattelemi maahanmuuttajaopiskelijat pitävät koulutodistusta ja työllistymistä erittäin tärkeinä palkkioina opiskelusta.

Koska pro gradu -tutkielmani keskittyi maahanmuuttajaopiskelijoiden kokemuksiin ja ajatuksiin, olisi mielenkiintoista, että jatkotutkimuksessa kohderyhmä voisi muodostua alan opetushenkilöistä eli opettajista, jotka eivät olleet mukana tässä pro gradu -tutkimuksessa. Olen sitä mieltä, että ammatillisessa koulutuksessa on monta tapaa tutkia motivaatiota kuten opiskelijan, opettajan ja molempien osapuolten vuorovaikutuksen kautta syntyvä motivaatio.

Lähteet

AHONEN, MONA 2019: *Maahanmuuttajaopiskelijoiden käsityksiä suomen kielestä*
<http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201904091445.pdf>. Luettu 14.9.2020

ALATALO, SUSANNA (2005) *Wienin yliopiston suomen kielen opiskelijoiden oppimismotivaatio*
https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/11819/URN_NBN_fi_jyu2005238.pdf?sequence=1. Luettu 5.10.2020

AUNOLA, ULLA (toim.) 2004: *Maahanmuuttajat ammattia oppimassa*. Helsinki: Hakapaino Oy.

DÖRNYEI, Z. & RYAN, S. 2015: *The Psychology of the Language Learner Revisited*. New York: Routledge.

ESKOLA, JARI – JUHA SUORANTA 2014: *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapano.

EVK = Eurooppalainen viitekehys
<http://www02.oph.fi/ops/taitotasosteikko.pdf>. Luettu 21.05.2020

GARDNER, ROBERT – WALLACE E. LAMBERT 1972: *Attitudes and motivation in Second-Language L*. Rowley. Massachusetts: Newbury House.

GARDNER, R. C. 1985: *Social Psychology and Second Language Learning: The Role of Attitudes and Motivation*. UK, London: Edward Arnold.

HIRSJÄRVI, SIRKKA – HELENA HURME 2000: *Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.

HIRSJÄRVI, SIRKKA – PIRKKO REMES – PAULA SAJAVAARA 2003: *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.

JOHANSSON, MARJUT 2011: Kieli ja työ kansainvälisessä tutkijayhteisössä CERNissä. – P. Nuolijärvi & Riitta Pyykkö (toim.), *Kieli työssä. Asiantuntijatyön kielelliset käytännöt*, 135. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

KARAYILAN, SANNA – WALLIN, ANNA – HARJU-AUTTI, RAISA – ESKOLA, JARI 2017: *Kielitaito – avain moneen lukkoon. Maahanmuuttajien näkemyksiä kotoutumisen onnistumiseen vaikuttavista tekijöistä*. – Jari Eskola, Tiina Mäenpää & Anna Wallin (toim.), *Eläytymismenetelmä 2017: Perusteema ja 11 muunnelmaa* s.171–195. Tampere: Tampere University Press.
http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/102485/Eskola_ym_Elaytymismenetelma_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu 10.8.2020

KAUPPILA, REIJO 2003: *Oppi ja opeta tehokkaasti: psyykinen valmennus oppimisen tukena*. Juva: Ws Bookwell.

KOTILAINEN, LARI, KURHILA, SALLA & KALLIOKOSKI, JYRKI 2019: *Kielenoppiminen luokan ulkopuolella*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

KOPPINEN, MARJA-LEENA 1999: *Monikulttuurinen oppiminen–osallistuvaa oppimista*. Teoksessa Kaija, Matinheikki-Kokko (toim.) *Monikulttuurinen koulutus–perusteita ja kokemuksia*. Opetushallitus: Hakapaino.

LAINEN, VESA – ANNELI VILKKO-RIIHELÄ 2006: *Mielen maailma 4: tunteet, motiivit ja taitava ajattelu*. 1. painos. Helsinki: WSOY.

NORTON, BONNY 2000: *Identity and language learning*. Harlow: Longman.

SALMELA-AARO, KATARIINA – JARI-ERIK NURMI (toim.) 2002: *Mikä meitä liikuttaa. Motivaatiopsykologian perusteet*. Juva: Bookwell Digital.

OPETUSHALLITUS

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/henkilokohtaistaminen>. Luettu 18.5.2020

ORTEGA, LOURDES 2009: *Understanding Second Language Acquisition*. Routledge, New York.

PARTANEN, MAIJU 2012: *Matkalla sairaalaan. Maahanmuuttajien käsityksiä suomen kielen oppimisesta sisääntuloammatissa*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos.

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/38113/URN%3aNB%3afi%3ajyu-201206271974.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 5.6.2020

PELTONEN, MATTI – PEKKA RUOHOTIE 1992: *Oppimismotivaatio. teoriaa, tutkimuksia ja esimerkkejä oppimishalukkuudesta*. Helsinki: Otava.

PIETILÄ, PÄIVI – PEKKA LINTINEN (2014): *Kuinka kieltä opitaan*. Helsinki: University Press

PITKÄNEN, PIRKO (toim.) 1998: *Monikulttuurinen koulu. Kulttuurinen kohtaaminen opetustyössä*. Joensuun Yliopisto.

POLLARI, JORMA – MARJA-LEENA KOPPINEN 2011: *Maahanmuuttajan kohtaaminen ja opettaminen*. Juva: Ws Bookwell.

RANTALA, MATTI 2010: *Maahanmuuttajat ja ammatillisen osaaminen moninaisuus. Kokemuksia ammattikorkeakoulun luovilta aloilta*. Helsinki: Erweko Painotuote Oy.

RAUSTE-VON WRIGHT, MAIJALIISA – JOHAN VON WRIGHT – TIINA SOINI 1995: *Oppiminen ja koulutus*. Helsinki: WSOY.

RENTEL, S. 2002: *Maahanmuuttaja työnhakijana ja työyhteisön jäsenenä*. Teoksessa Lepola, O. (toim.) *Koto-maana Suomi. Kertomuksia maahanmuutosta 1999–2001*. Helsinki: Työministeriö, 51–56.

RUOHOTIE, PEKKA 1998: *Motivaatio, tahto ja oppiminen*. Helsinki: Edita.

SEPPÄLÄ, TEA – NANNA WILHELMSSON 2010: *Maahanmuuttajan osaamisen tunnistaminen*, 50. Helsinki: Yliopistopaino.

STRÖMMER, MAIJU 2017: *Mahdollisuuksien rajoissa. Neksusanalyysi suomen kielen oppimisesta siivoustyössä*. Väitöskirja. Jyväskylän yliopiston kielten laitos.

https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/56113/978-951-39-7265-3_vaitos15122017.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu 5.10.2020

TALIB, MIRJA TYTTI 2002: *Monikulttuurinen koulu: haaste ja mahdollisuus*. Helsinki: Kirjapaja.

TUOMI, JOUNI – ANNELI SARAJÄRVI 2004. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

TYNJÄLÄ, PÄIVI 1999: *Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita*. Helsinki: Kirjayhtymä.

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ 2017. *Maahanmuuttajien koulutuspolkujen nopeuttaminen ja joustavat siirtymät -työryhmän loppuraportti ja toimenpide-esitykset*. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 36/2017.

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80625/TEMjul_36_2017_verkkojulkaisu.pdf?sequence=1. Luettu 15.6.2020

VUORINEN, ILPO 2001: *Tuhat tapaa opettaa*. 6. painos. Vammala: Vammalan Kirjapaino.

Liite 1

Haastattelukysymykset

Taustatiedot

Nimi

Minkäikäinen olet?

Mikä on äidinkielesi?

Mitä kieliä osaat?

Millainen koulutus sinulla oli, kun muutit Suomeen?

Missä olet opiskellut Suomessa?

1. Miksi olet valinnut opiskelun ammatillisessa koulutuksessa?
2. Millaista on opiskella ammatillisessa koulutuksessa? Miltä opiskelu tuntuu?
3. Mitkä asiat ovat mielestäsi helppoja ja mitkä ovat vaikeita suomen kielen oppimisessa?
4. Millaista tukea olet saanut suomen kielen tuntien aikana?
5. Kuinka paljon aikaa käytät suomen kielen opiskeluun koulun ulkopuolella?
6. Seuraatko vapaa-ajallasi suomenkielistä mediaa?
7. Millä kielellä kommunikoit kavereiden kanssa ja miksi?
8. Oletko tyytyväinen omasta suomen kielen oppimiseesi?
9. Onko työharjoittelu tärkeä osa suomen kielen oppimisessa?
10. Miten suomen kieli vaikuttaa työllistymiseen?
11. Uskotko, että suomen kielestä on hyötyä ammatissa (ihmissuhteissa)?
12. Miksi haluat suorittaa ammattikoulutuksen loppuun?
13. Mitä odotit valitsemaltasi ammattikoulutukselta? Ovatko nämä odotukset toteutuneet?
14. Mitä tulevaisuuden suunnitelmia sinulla on työpaikan tai jatko-opintojen suhteen?

Liite 2 Suostumuslomake

Suostumus tutkimusaineiston nauhoitukseen ja arkistointiin

Anna luvan siihen, että Madalina Frunza nauhoittaa keskustelut, joihin osallistun helmikuussa 2020.

Suostumuksen ehdot:

Nauhoitusta käytetään Madalina Frunzan pro gradu – tutkielmassa *Maahanmuuttajaopiskelijoiden suomen kielen oppimismotivaatio ammatillisessa koulutuksessa*. Aineisto on vain tutkijoiden käytössä. Julkisesti esitettävässä tutkimusmateriaalissa tutkittavien tietosuoja turvataan muuttamalla henkilöiden nimet ja muut tiedot, jotka mahdollistaisivat tutkittavien tunnistamisen, kuitenkin seuraavin poikkeuksin:

Katkelmia nauhoituksesta saa esittää

yliopiston opetuksessa	kyllä	ei	☐	☐
tutkimuksesta kertovissa suullisissa esitelmissä	kyllä	ei	☐	☐
tutkimuksesta kertovissa kirjallisissa julkaisuissa	kyllä	ei	☐	☐

Paikka ja aika

Allekirjoitus

Nimen selvennys